

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
DÁMASO RUIZ-JARABO COLOMER
 prezentate la 3 februarie 2009¹

Cuprins

I	—	Introducere	I - 6420
II	—	Situația de fapt și procedura în primă instanță	I - 6420
	A	— Procedura administrativă	I - 6420
	B	— Procedura contencioasă	I - 6422
III	—	Cadrul juridic	I - 6424
	A	— Reglementarea comunitară în domeniul controlului concentrărilor	I - 6424
	B	— Hotărârile anterioare care au incidență asupra procedurii	I - 6426
IV	—	Procedura în fața Tribunalului și hotărârea atacată	I - 6427
	A	— Procedura în cauza T-351/03	I - 6427
	B	— Conținutul hotărârii atacate (cauza T-351/03)	I - 6429
		1. Încălcarea este suficient de gravă	I - 6429
		2. Cu privire la legătura de cauzalitate	I - 6430
		3. Delimitarea prejudiciilor suferite de reclamantă	I - 6432
	a)	Cu privire la onorariile, la cheltuielile administrative și la cheltuielile judiciare efectuate de Schneider	I - 6432
	b)	Reducerea prețului de cesionare a Legrand consimțită în favoarea Wendel-KKR pentru a permite amânarea datei de producere a efectului cesiunii	I - 6433
	c)	Cu privire la evaluarea prejudiciului, la imputarea acestuia și la calculul dobânzilor	I - 6433
V	—	Procedura în fața Curții și concluziile părților în recurs	I - 6434

1 — Limba originală: spaniola.

VI	— Analiza recursului	I - 6435
	A — Abordare	I - 6435
	B — Motivele referitoare la o încălcare suficient de gravă	I - 6436
	1. Argumentele părților	I - 6436
	2. Cu privire la primul motiv: o interpretare eronată a hotărârii atacate	I - 6436
	3. Cu privire la al doilea motiv	I - 6439
	C — Motivul întemeiat pe prejudiciul cauzat Schneider	I - 6441
	D — Motivele referitoare la legătura de cauzalitate	I - 6442
	1. Inexistența unei legături de cauzalitate	I - 6443
	a) Denaturarea faptelor și a elementelor de probă (primul aspect al celui de al treilea motiv de anulare)	I - 6443
	b) Lipsa legăturii de cauzalitate între nevaliditatea deciziei de incompatibilitate și reducerea prețului de cesionare a Legrand către Wendel-KKR (al doilea aspect al celui de al treilea motiv)	I - 6444
	i) Argumentele părților	I - 6444
	ii) Apreciere	I - 6445
	2. Cu privire la întreruperea legăturii de cauzalitate (al treilea și al cincilea motiv)	I - 6449
	a) Rezumatul argumentelor părților	I - 6449
	b) Cu privire la admisibilitatea anumitor argumente	I - 6450
	c) Cu privire la fond	I - 6450
	3. Cu privire la motivarea contradictorie	I - 6453
	E — Cu privire la al șaptelea motiv	I - 6454
VII	— Cu privire la fond	I - 6454
VIII	— Cu privire la cheltuielile de judecată efectuate în cadrul celor două proceduri	I - 6455
IX	— Concluzie	I - 6456
		I - 6419

I — Introducere

1. Comisia Comunităților Europene a formulat un recurs împotriva Hotărârii Tribunalului de Primă Instanță al Comunităților Europene din 11 iulie 2007², care admite în parte acțiunea în răspundere extracontractuală a Comunității întemeiată pe opunerea acesteia la o operațiune de concentrare, opunere anulată ulterior de Tribunal.

2. Pe lângă suma considerabilă solicitată, care se ridică la aproape 1 700 de milioane de euro, aspectul important al acestei cauze rezidă în eventuala incidență pe care o poate avea hotărârea Curții asupra politicii economice a organului comunitar însărcinat cu protecția concurenței în Europa.

3. Întrucât această cauză privește o atingere adusă dreptului la apărare al întreprinderilor într-o procedură administrativă, precum și prejudiciul cauzat prin încălcarea unui drept fundamental, sunt necesare o prudență și o precauție extreme, având în vedere repercusiunile grave pe care le va avea hotărârea care urmează a fi pronunțată, atât pentru întreprinderi, cât și pentru instituțiile comunitare sau chiar naționale.

2 — Hotărârea *Schneider Electric/Comisia* (T-351/03, Rep., p. II-2237, denumită în continuare „hotărârea atacată”).

II — Situația de fapt și procedura în primă instanță

4. Situația de fapt complexă aflată la originea litigiului care face obiectul recursului este prezentată în hotărârea atacată³ și poate fi rezumată după cum urmează.

A — Procedura administrativă

5. Cele două societăți franceze, *Schneider Electric SA* (denumită în continuare „*Schneider*”) și *Legrand SA* (denumită în continuare „*Legrand*”), au notificat Comisiei un proiect de preluare a controlului asupra întreprinderii *Legrand* de către *Schneider* pe calea unei oferte publice de schimb (OPS) în sensul articolului 3 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul (CEE) nr. 4064/89⁴ (denumit în continuare „regulamentul”). Activitatea *Schneider* constă în producția și vânzarea de echipamente și sisteme în sectorul distribuției energiei electrice, al controlului industrial și al automatizării, în timp ce *Legrand* produce și vinde aparatură electrică pentru instalații de joasă tensiune.

6. Considerând că operațiunea genera îndoieli grave cu privire la compatibilitatea

3 — Punctele 16-78.

4 — Regulamentul Consiliului din 21 decembrie 1989 privind controlul concentrărilor economice între întreprinderi (JO L 395, p. 1), astfel cum a fost rectificat (JO 1990, L 257, p. 13) și modificat prin Regulamentul (CE) nr. 1310/97 al Consiliului din 30 iunie 1997 (JO L 180, p. 1). Ultima versiune, Regulamentul (CE) nr. 139/2004 al Consiliului din 20 ianuarie 2004 (JO L 24, p. 1, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 201), nu este aplicabilă prezentului litigiu.

acesteia cu piața comună, Comisia a inițiat, la 30 martie 2001, în temeiul articolului 6 alineatul (1) litera (c) din regulament, procedura de control detaliat (denumită „etapa a II-a a controlului”) și a solicitat informații de la Schneider și de la Legrand.

7. La 3 august 2001, Comisia a transmis Schneider comunicarea privind obiecțiunile, care conchidea în sensul creării unei poziții dominante, ca urmare a operațiunii, pe un anumit număr de piețe sectoriale naționale.

8. În răspunsul din 16 august 2001 la comunicarea privind obiecțiunile, cele două societăți citate anterior au contestat definiția piețelor reținută de Comisie, precum și analiza impactului operațiunii asupra acestor piețe. La 29 august 2001 a avut loc o reuniune a părților implicate în operațiune și a serviciilor Comisiei, în urma căreia Schneider s-a angajat să adopte diverse măsuri corective.

9. La 10 octombrie 2001, Comisia a adoptat, în conformitate cu articolul 8 alineatul (3) din regulament, Decizia 2004/275/CE⁵ (denumită în continuare „decizia de incompatibilitate”) de declarare a operațiunii avute în vedere ca fiind incompatibilă cu piața comună. La punctele 782 și 783 din motivarea acestei

decizii, Comisia a arătat că fuziunea ar crea o poziție dominantă având ca efect obstrucționarea semnificativă a unei concurențe efective pe diferite piețe sectoriale naționale și, pe de altă parte, ar consolida o asemenea poziție dominantă pe anumite piețe sectoriale franceze⁶. Comisia a adăugat că măsurile corective propuse de Schneider nu ar permite rezolvarea problemelor de concurență identificate în decizia de incompatibilitate.

10. Întrucât, prin preluarea a 98,1% din capitalul Legrand, Schneider a realizat o concentrare declarată *a posteriori* incompatibilă cu piața comună, Comisia a adoptat, la 24 octombrie 2001, a doua comunicare privind obiecțiunile, vizând dizolvarea fuziunii dintre cele două societăți, prin care dispunea, în temeiul articolului 8 alineatul (4) din regulament, cesionarea de către Schneider a activelor societății Legrand pe care le deținea până la nivelul unei participații semnificative, în vederea restabilirii unei concurențe efective cu un grad suficient de certitudine și într-un termen suficient de scurt.

11. Comisia a considerat necesar de asemenea să încredințeze imediat unui mandatar experimentat și independent gestiunea participației deținute de Schneider în societatea Legrand și, în temeiul articolului 7 alineatul (4) din regulament, a autorizat Schneider, la 4 decembrie 2001, să exercite drepturile de vot aferente participației sale la Legrand, prin intermediul unui mandatar

5 — Cazul COMP/M.2283 – Schneider-LeGrand de declarare a operațiunii ca fiind incompatibilă cu piața comună (JO 2004, L 101, p. 1).

6 — Descrie mai detaliat la punctele 35 și 36 din hotărârea atacată.

numit în condițiile prevăzute într-un contract de mandat aprobat de Comisie.

12. La 30 ianuarie 2002, Comisia a adoptat, în temeiul articolului 8 alineatul (4) din regulament, o decizie⁷ (denumită în continuare „decizia de dizolvare a fuziunii”) prin care s-a dispus ca Schneider să dizolve fuziunea cu Legrand în termen de nouă luni, care expira la 5 noiembrie 2002.

13. Decizia de dizolvare a fuziunii interzicea ca Schneider să procedeze la o separare distinctă a anumitor activități ale Legrand, supunea eventualii cumpărători ai Legrand aprobării prealabile a Comisiei și interzicea orice retrocesiune ulterioară a unor activități ale Legrand către Schneider.

B — Procedura contencioasă

14. Ca urmare a acestei decizii, la 13 decembrie 2001, Schneider a introdus la Tribunal o acțiune în anulare împotriva deciziei de incompatibilitate (cauza T-310/01).

15. Prin actele depuse la 18 martie 2002, Schneider a introdus de asemenea o acțiune în anulare împotriva deciziei de dizolvare a fuziunii (cauza T-77/02), precum și o cerere de suspendare a executării deciziei de dizolvare a fuziunii (cauza T-77/02 R).

16. În urma ședinței privind cererea de măsuri provizorii din 23 aprilie 2002 în cauza T-77/02 R, Comisia a prelungit până la 5 februarie 2003 termenul acordat Schneider pentru dizolvarea fuziunii cu Legrand, fără a aduce atingere etapelor procesului de dizolvare a fuziunii în cursul termenului astfel prelungit, ceea ce a avut drept consecință faptul că Schneider s-a desistat de cererea de suspendare a executării deciziei de dizolvare a fuziunii.

17. Schneider a pregătit cesionarea Legrand, ce urma a fi realizată în eventualitatea respingerii celor două acțiuni în anulare, și, în acest scop, la 26 iulie 2002, a încheiat cu consorțiul Wendel-KKR un contract de cesionare, care trebuia executat cel târziu la 10 decembrie 2002. Acordul cuprindea o clauză care permitea Schneider, în cazul anulării deciziei de incompatibilitate, să rezilieze contractul până la 5 decembrie 2002, în schimbul plății unei indemnizații de reziliere a contractului (180 de milioane de euro).

18. Prin Hotărârea Schneider I⁸, Tribunalul a anulat decizia de incompatibilitate, pentru

7 — Decizia 2004/276/CE, prin care s-a dispus dizolvarea fuziunii dintre întreprinderi (cazul COMP/M.2283 – Schneider/Legrand, JO 2004, L 101, p. 134).

8 — Hotărârea din 22 octombrie 2002, Schneider Electric/Comisia (T-310/01, Rec., p. II-4071).

motive legate de erorile de analiză și de apreciere a impactului operațiunii pe piețele sectoriale naționale din afara Franței, precum și de încălcarea dreptului la apărare. De asemenea, prin Hotărârea Schneider II⁹, acesta a anulat decizia de dizolvare a fuziunii pentru motivul că reprezenta o măsură de aplicare a deciziei negative anulate. Comisia nu a formulat recursuri împotriva Hotărârilor Schneider I și Schneider II, care au dobândit, așadar, autoritate de lucru judecat. Pentru a nu complica mai mult expunerea situației de fapt, vom prezenta mai detaliat conținutul acestor două hotărâri în titlul III din prezentele concluzii, consacrat cadrului juridic al prezentei cauze¹⁰.

19. Comisia a publicat un aviz referitor la reluarea controlului operațiunii¹¹, precizând că, în temeiul articolului 10 alineatul (5) din regulament, termenele de investigare se vor aplica începând cu 23 octombrie 2002. Aceasta a adăugat că, în urma investigării preliminare din prima etapă și fără a aduce atingere deciziei finale, operațiunea putea intra în domeniul de aplicare al regulamentului și a invitat terții să transmită eventualele observații.

20. Printr-o nouă comunicare privind obiecțiunile, din 13 noiembrie 2002, Comisia a informat Schneider că operațiunea era susceptibilă să aducă atingere concurenței pe piețele sectoriale franceze din cauza suprapu-

nerilor importante ale cotelor de piață deținute de Schneider și de Legrand, a dispariției rivalității lor tradiționale, a importanței mărcilor deținute de entitatea Schneider-Legrand, a puterii acesteia asupra angrosiștilor și a incapacității oricărui concurent de a se substitui presiunii concurențiale exercitate de Legrand înainte de punerea în aplicare a operațiunii.

21. La 14 noiembrie 2002, Schneider a propus Comisiei măsuri corective având ca obiect eliminarea suprapunerilor de activități între Schneider și Legrand pe piețele sectoriale franceze afectate. Ca urmare a acestor propuneri, a fost inițiată o dezbateră prin intermediul unui schimb de scrisori, la finalul căreia Comisia a respins propunerile Schneider pentru motivul că acestea nu erau suficiente pentru a remedia efectele negative ale operațiunii asupra concurenței în Franța, în timp ce Schneider a reproșat Comisiei îndoielile sale cu privire la viabilitatea și la capacitatea măsurilor propuse de a garanta menținerea concurenței în această țară.

22. Prin scrisoarea din 2 decembrie 2002, Schneider a răspuns că, în acea etapă foarte avansată a procedurii, poziția Comisiei nu făcea mai realistă continuarea discuțiilor și că, pentru a pune capăt unei incertitudini de mai mult de un an, decisese să vândă Legrand către Wendel-KKR. Schneider și-a menținut decizia prin faxul adresat Comisiei la 3 decembrie 2002, precizând că, în conformitate cu dispozițiile contractului de cesionare, realizarea vânzării Legrand către Wendel-KKR trebuia să se producă la 10 decembrie 2002, fapt pe care Schneider l-a făcut cunoscut Comisiei la 11 decembrie 2002.

9 — Hotărârea din 22 octombrie 2002, Schneider Electric/Comisia (T-77/02, Rec., p. II-4201).

10 — Punctul 39 și urm. din prezentele concluzii.

11 — Apărut în *Jurnalul Oficial al Comunităților Europene* din 15 noiembrie 2002 (C 279, p. 22).

23. Deși inițial, prin Decizia din 4 decembrie 2002, Comisia a inițiat etapa a II-a a controlului operațiunii, apreciind că măsurile corective propuse de Schneider nu permiteau eliminarea indoielilor grave ce subzistau cu privire la compatibilitatea operațiunii, la 13 decembrie 2002, aceasta a informat Schneider în legătură cu închiderea procedurii de investigare pentru lipsa obiectului, dat fiind că Schneider nu mai deținea controlul asupra Legrand.

24. Tribunalul a respins acțiunea în anulare formulată de Schneider împotriva deciziei de inițiere a etapei a II-a a controlului și împotriva deciziei de închidere din 13 decembrie 2002 (cauza T-48/03)¹², iar Curtea a respins recursul formulat de Schneider împotriva acestei ordonanțe¹³.

25. La punctul 48 din ordonanța sa, Curtea a subliniat că, optând pentru reluarea etapei I a procedurii de control al operațiunii, Comisia a dedus consecințele adecvate din Hotărârea Schneider I, citată anterior, luând astfel toate precauțiile necesare pentru a garanta că nu vor mai interveni încălcări ale dreptului la apărare al Schneider.

12 — Ordonanța Tribunalului din 31 ianuarie 2006, Schneider Electric/Comisia (T-48/03, Rec., p. II-111), prin care s-a pronunțat inadmisibilitatea acțiunii în anulare pentru motivul că decizia de inițiere a etapei a II-a și decizia de închidere atacate nu constituiau acte cauzatoare de prejudicii.

13 — Ordonanța din 9 martie 2007, Schneider Electric/Comisia (C-188/06 P).

III — Cadrul juridic

A — Reglementarea comunitară în domeniul controlului concentrărilor

26. În versiunea aplicabilă litigiului, regulamentul prevede, la articolul 2 alineatul (3), că operațiunile de concentrare notificate care creează sau consolidează o poziție dominantă, având drept consecință ridicarea unor obstacole semnificative în calea concurenței efective pe piața internă sau pe o parte semnificativă a acesteia, sunt declarate incompatibile cu piața comună.

27. Potrivit articolului 3 alineatul (1) litera (b) din regulamentul, o operațiune de concentrare se realizează atunci când o întreprindere preia direct sau indirect controlul asupra altei întreprinderi, în special prin achiziționarea de valori mobiliare sau de active.

28. Articolul 6 alineatul (1) litera (b) din același text prevede că sunt declarate, de către Comisie, compatibile cu piața comună operațiunile de concentrare ce îi sunt notificate în temeiul regulamentului și care, deși intră sub incidența acestuia, nu generează îndoieli grave privind compatibilitatea acestora.

29. În caz contrar, Comisia inițiază procedura de control citată anterior (decizie cunoscută sub numele „inițiere a etapei a II-a a controlului”), în conformitate cu dispozițiile articolului 6 alineatul (1) litera (c).

30. Potrivit articolului 10 alineatul (1), aceste decizii se adoptă în termen de cel mult o lună, cu începere din ziua următoare celei în care este primită notificarea sau din ziua următoare zilei în care sunt primite informațiile complete.

31. În temeiul dispozițiilor articolului 8 alineatele (2) și, respectiv, (3), Comisia este abilitată să se pronunțe, în cadrul etapei a II-a a controlului, cu privire la compatibilitatea operațiunii de concentrare, dacă este cazul după modificările aduse de întreprinderile implicate în proiectul de fuziune notificat.

32. Articolul 10 alineatul (3) prevede că deciziile de incompatibilitate cu piața comună a unei operațiuni de concentrare notificate se adoptă într-un termen de maximum patru luni de la data inițierii etapei a II-a a controlului.

33. Potrivit articolului 8 alineatul (4), dacă operațiunea de concentrare declarată incompatibilă cu piața comună a fost pusă deja în

aplicare, Comisia poate dispune, printr-o decizie întemeiată pe alineatul (3) sau printr-o decizie separată, dizolvarea fuziunii întreprinderilor sau orice altă acțiune adecvată pentru restabilirea unei concurențe efective.

34. Articolul 10 alineatul (6) prevede că, în cazul în care Comisia nu a inițiat etapa a II-a a controlului în termen de maximum o lună de la notificarea sau de la primirea informațiilor complete sau în cazul în care nu s-a pronunțat cu privire la compatibilitatea operațiunii în termen de maximum patru luni de la inițierea etapei a II-a a controlului, se consideră că operațiunea de concentrare este compatibilă cu piața comună.

35. Potrivit articolului 10 alineatul (5), în cazul în care instanța comunitară anulează o decizie a Comisiei, termenele prevăzute de regulament încep să curgă din nou de la data pronunțării hotărârii.

36. În conformitate cu articolul 7 alineatul (1), o concentrare nu se pune în aplicare nici înainte de notificare, nici în termen de trei săptămâni de la data notificării. Totuși, alineatul (3) admite o excepție, în măsura în care alineatul (1) nu împiedică punerea în aplicare a unei oferte publice de cumpărare sau de schimb notificată Comisiei, cu condiția ca cel care dobândește controlul să nu exercite drepturile de vot aferente valorilor mobiliare

în cauză sau să procedeze astfel numai pentru a menține valoarea integrală a investiției sale în temeiul unei derogări acordate de Comisie.

fost anulate aceste decizii, având în vedere că acestea din urmă au dobândit autoritate de lucru judecat.

37. Dispozițiile articolului 18 sunt deosebit de importante pentru cauza cu care este sesizată Curtea, întrucât, în temeiul alineatului (1) al acestei dispoziții, înainte de adoptarea în special a deciziilor prevăzute la articolul 8 alineatul (3), Comisia are obligația de a oferi persoanelor, întreprinderilor și asociațiilor de întreprinderi implicate posibilitatea de a-și face cunoscute opiniile asupra obiecțiilor care li se aduc, în orice etapă a procedurii până la consultarea comitetului consultativ.

38. În sfârșit, acest articol prevede, la alineatul (3), că decizia Comisiei se întemeiază numai pe obiecțiile asupra cărora întreprinderile implicate au putut să își prezinte observațiile, dreptul la apărare al acestora fiind respectat în totalitate pe parcursul procedurii.

B — Hotărârile anterioare care au incidentă asupra procedurii

39. Schneider a inițiat procedura contencioasă împotriva Comisiei atacând în fața Tribunalului deciziile de incompatibilitate și de dizolvare a fuziunii; prin urmare, trebuie rezumat conținutul hotărârilor prin care au

40. Hotărârea Schneider I a anulat decizia de incompatibilitate pentru motive legate, pe de o parte, de erorile de apreciere a impactului operațiunii pe piețele sectoriale naționale din afara Franței și, pe de altă parte, de încălcarea dreptului la apărare ce a viciat analiza impactului operațiunii pe piețele sectoriale franceze, precum și a măsurilor corective propuse de Schneider.

41. Recursul nu privește erorile care afectează evaluarea economică, prin urmare trebuie să se verifice numai dacă a existat o atingere adusă dreptului la apărare. În această privință, Tribunalul a considerat, în Hotărârea Schneider I, că revenea Comisiei obligația de a preciza în mod clar problemele de concurență ridicate de tranzacția propusă, astfel încât să permită părților care au făcut notificarea să prezinte în mod util și la momentul potrivit propuneri de cesionare a activelor susceptibile să facă operațiunea compatibilă cu piața comună.

42. Tribunalul a adăugat că, din lectura comunicării privind obiecțiunile din 3 august 2001, nu reieșea că s-a abordat de către Comisie cu suficientă claritate și precizie consolidarea poziției Schneider față de distribuitorii francezi de instalații electrice de joasă tensiune, ce decurgea nu numai din adăugarea

vânzărilor Legrand pe piețele componentelor de tablouri electrice, ci și din poziția preponderentă deținută de Legrand pe segmentele de echipamente electrice ultraterminale ¹⁴.

corective constituie singurul mijloc de apărare față de o declarație de incompatibilitate a unei operațiuni de concentrare care intră sub incidența articolului 2 alineatul (3) din regulamentul ¹⁶.

43. Pe de altă parte, Tribunalul a precizat că în comunicarea privind obiecțiunile erau enumerate diferitele piețe sectoriale naționale afectate de operațiune, fără a pune în evidență o anumită consolidare a pozițiilor deținute de părțile care au făcut notificarea ¹⁵. Acesta a considerat că, astfel, Comisia private Schneider de posibilitatea de a prezenta observații și de a contesta în mod util, pe fond, teza Comisiei potrivit căreia această întreprindere și-ar fi consolidat poziția dominantă în sectorul componentelor pentru tablouri divizionare și terminale datorită poziției preponderente deținute de Legrand în privința echipamentelor ultraterminale.

45. În plus, ca urmare a legăturilor strânse cu decizia de incompatibilitate, Tribunalul a anulat de asemenea, prin Hotărârea Schneider II, decizia de dizolvare a fuziunii.

IV — Procedura în fața Tribunalului și hotărârea atacată

A — Procedura în cauza T-351/03

44. Potrivit Tribunalului, întrucât nu a permis Schneider să evalueze întreaga amploare a problemelor de concurență identificate de Comisie în urma operațiunii pe piața franceză a instalațiilor electrice de joasă tensiune, decizia de incompatibilitate a încălcat dreptul la apărare al Schneider. Această societate a fost lipsită în special de posibilitatea de a propune cesionări de active cu o amploare suficientă sau alte remedii pentru a rezolva problemele de concurență identificate de Comisie. Schneider a putut fi astfel în mod indirect lipsită de posibilitatea de a obține o aprobare din partea Comisiei, nelegalitate cu atât mai gravă cu cât măsurile

46. La 10 octombrie 2003, Schneider a formulat o acțiune în despăgubire în temeiul articolului 235 CE și al articolului 288 al doilea paragraf CE.

47. Schneider, susținută de Republica Franceză, a solicitat Tribunalului: în principal, obligarea Comunității la plata sumei de

¹⁴ — Obiecțiunea privind consolidarea.

¹⁵ — Punctele 444 și 445 din Hotărârea Schneider I.

¹⁶ — Punctele 453-461 din Hotărârea Schneider I.

1 663 734 716,76 euro, sub rezerva reducerii până la concurența cuantumului cheltuielilor de judecată recuperabile stabilit prin ordonanțele de stabilire a cheltuielilor de judecată¹⁷ și a majorării aferente dobânzilor scadente din 4 decembrie 2002 până la efectuarea plății, la rata anuală de 4%, și cuantumului impozitului aplicat asupra despăgubirii acordate pe care Schneider va fi obligat să îl vireze.

48. Reclamanta și-a întemeiat argumentația¹⁸ pe cele două nelegalități evidențiate în decizia de incompatibilitate prin Hotărârea Schneider I, mai precis, pe de o parte, deficiențele analizei impactului operațiunii asupra piețelor sectoriale naționale din afara Franței efectuate de Comisie, pe de altă parte, nerespectarea dreptului la apărare al reclamantei, rezultată din elaborarea incompletă, în cuprinsul comunicării privind obiecțiunile din 3 august 2001, a obiecțiunii întemeiate pe consolidare.

49. În opinia Schneider, aceste două nelegalități au avut drept consecință directă prejudiciul cauzat prin deprecierea valorii activelor reclamantei, reprezentată, în primul rând, de pierderea contabilă înregistrată asupra activelor Legrand, în al doilea rând, de un beneficiu nerealizat din cauza imposibilității realizării acțiunilor comune planificate din operațiune și a distrugerii ulterioare a strategiei industriale a grupului și, în sfârșit, în al treilea rând, de atingerea adusă reputației

reclamantei. În plus, aceasta a considerat că agravarea prejudiciului se datorează comportamentului ostil al Comisiei.

50. De asemenea, Schneider a adăugat la acest prejudiciu, pe de o parte, costurile privind onorariile mandatarului ad-hoc care a intervenit în cadrul procedurii administrative de dizolvare a fuziunii, cele privind reexaminarea operațiunii efectuate începând cu ziua următoare datei pronunțării Hotărârilor Schneider I și Schneider II, precum și cheltuielile efectuate în cadrul acțiunilor T-310/01, T-77/02 și T-77/02 R, cu deducerea cuantumului cheltuielilor de judecată recuperabile și deja alocate Schneider prin cele două ordonanțe de stabilire a cheltuielilor de judecată citate anterior.

51. În subsidiar, Schneider solicita Tribunalului să declare acțiunea ca fiind admisibilă, să declare angajarea răspunderii extracontractuale a Comunității și să stabilească procedura care va fi urmată în vederea determinării cuantumului prejudiciului indemnizabil suferit efectiv de Schneider, precum și, indiferent de situație, să oblige Comisia la suportarea tuturor cheltuielilor de judecată.

52. La rândul său, Comisia, susținută de Republica Federală Germania, a solicitat Tribunalului să respingă acțiunea în parte ca inadmisibilă și în tot ca neîntemeiată și să oblige Schneider la plata cheltuielilor de judecată.

17 — Ordonanțele din 29 octombrie 2004 pronunțate în cauzele T-310/01 DEP și T-77/02 DEP.

18 — Punctele 100-106 din hotărârea atacată.

53. La 11 decembrie 2003, Tribunalul (Camera a patra) a adoptat o măsură de organizare a procedurii prin care a limitat dezbaterile la principiul angajării răspunderii extracontractuale a Comunității și la metodologia evaluării prejudiciului.

B — *Conținutul hotărârii atacate (cauza T-351/03)*

1. Încălcarea este suficient de gravă

54. Hotărârea Schneider I a anulat decizia de incompatibilitate pentru motivul încălcării dreptului la apărare al întreprinderii franceze, după ce a cercetat dacă această decizie constituie o încălcare suficient de gravă a unei norme juridice având ca obiect conferirea de drepturi particularilor, în conformitate cu criteriul decisiv în această privință, consacrat de jurisprudență, al ignorării manifeste și grave, de către o instituție comunitară, a limitelor care se impun puterii sale de apreciere¹⁹.

55. Înainte de a examina elementele de agravare a prejudiciului care decurg din comportamentul Comisiei în cursul procedurii de control al operațiunii, Tribunalul a

examinat, mai întâi, dacă neregulile care au viciat decizia de incompatibilitate se circumscriau noțiunii de încălcare suficient de gravă.

56. Excluzând faptul că deficiențele constatate în analiza impactului operațiunii ar putea angaja răspunderea extracontractuală a Comunității²⁰, pentru motivul că acestea nu au putut avea vreo influență asupra constatării incompatibilității operațiunii cu piața comună²¹, Tribunalul a examinat singurul viciu al deciziei de incompatibilitate care, potrivit Hotărârii Schneider I, este susceptibil de a fi lipsit reclamanta de posibilitatea de a obține o decizie favorabilă realizării operațiunii, și anume dezacordul constat în comunicarea privind obiecțiunile din 3 august 2001 și însăși decizia de incompatibilitate, în legătură cu obiecția întemeiată pe consolidarea pozițiilor părților la operațiune.

57. Potrivit Tribunalului, constituie o încălcare vădită și gravă a articolului 18 alineatele (1) și (3) din regulamentul redactarea de către Comisie, precum în cauză, a unei comunicări privind obiecțiunile într-o asemenea modalitate încât, după cum rezultă din Hotărârea Schneider I, reclamanta nu putea să cunoască faptul că, în lipsa prezentării măsurilor corective menite să reducă sau să elimine situațiile de consolidare între pozițiile sale și cele deținute de Legrand pe piețele sectoriale

19 — Hotărârea din 19 aprilie 2007, Holcim (Deutschland)/Comisia (C-282/05 P, Rep., p. I-2941, punctul 47 și jurisprudența citată).

20 — A. Dawes și K. Peci dezaprobă această soluție în „Sorry, but there's nothing we can do to help»: Schneider II and extracontractual liability of the European Commission in merger cases”, *European Competition Law Review*, 2008, 29(3), p. 151-161.

21 — Punctele 129-138 din hotărârea atacată.

franceze, nu avea nicio posibilitate să obțină declararea operațiunii ca fiind compatibilă cu piața comună.

58. Tribunalul a considerat că această încălcare a dreptului la apărare nu își putea găsi nici justificarea, nici explicația în constrângerile specifice la care sunt supuse serviciile din cadrul Comisiei, care a invocat dificultatea inerentă realizării unei analize de piață complexe în condițiile unei constrângeri temporale foarte rigide. Tribunalul a considerat acest argument ca fiind lipsit de relevanță, din moment ce faptul generator de prejudiciu avut în vedere în acest context nu este analiza piețelor relevante în comunicarea privind obiecțiunile sau în decizia de incompatibilitate, ci omiterea, în comunicarea privind obiecțiunile, a unei mențiuni esențiale prin consecințele sale în dispozitivul deciziei de incompatibilitate.

59. Potrivit Tribunalului, această informație nu presupunea nicio dificultate tehnică deosebită și nu necesita nicio examinare specifică suplimentară care nu ar fi putut fi realizată din rațiuni de timp; în plus, lipsa acesteia nu putea fi atribuită unei probleme de redactare fortuită sau accidentală pe care lectura de ansamblu a comunicării privind obiecțiunile ar fi permis să o compenseze.

60. Prin urmare, Tribunalul a dedus din aceste considerații că încălcarea dreptului la apărare al Schneider reprezintă în speță o nerespectare vădită și gravă de către Comisie a

limitelor care i se impun și constituie, în sine, o încălcare suficient de gravă a unei norme juridice având ca obiect conferirea de drepturi particularilor.

2. Cu privire la legătura de cauzalitate

61. Trebuie amintit, mai întâi, că Tribunalul a adoptat o măsură de organizare a procedurii prin care a limitat dezbaterile la problema angajării răspunderii extracontractuale a Comunității și la metodologia evaluării prejudiciului²².

62. Schneider a susținut că ar fi suferit o pierdere de valoare a activelor între data anunțului OPS cu privire la acțiunile Legrand, în ianuarie 2001, și data punerii în aplicare a contractului de cesiune, în luna decembrie 2002, în condițiile prezentate mai sus.

63. Analiza legăturii de cauzalitate efectuată de Tribunal a constatat în recursul la comparația dintre situația generată, pentru terțul în cauză, prin acțiunea culpabilă și situația care ar rezulta pentru acesta dintr-o conduită a instituției în conformitate cu norma juridică²³. Astfel, acesta a exclus

²² — Punctul 81 din hotărârea atacată.

²³ — Punctele 263 și 264 din hotărârea atacată.

faptul că nelegalitatea identificată în decizia de incompatibilitate ar fi lipsit Schneider de un drept la obținerea unei decizii de compatibilitate a operațiunii, explicită sau implicită, care ar justifica faptul ca toate consecințele financiare ale lipirii de acest drept și, în mod specific, cele ce decurg din obligația cedării activelor Legrand, să fie considerate drept un prejudiciu imputabil Comunității.

64. Tribunalul a apreciat că este dificilă stabilirea naturii și a cuantumului renunțurilor la investiție care ar fi fost necesare pentru a face operațiunea compatibilă cu piața comună și pentru a obține acordul Comisiei cu privire la punerea sa în aplicare, dar că este și mai dificilă stabilirea impactului cesionărilor și al tranzacțiilor pe care aceste măsuri corective le-ar fi implicat asupra valorii globale a activelor deținute de întreprinderea reclamantă.

65. Acesta a considerat, așadar, că evaluarea modificării parametrilor economici care ar fi însoțit în mod necesar o eventuală decizie de

compatibilitate este prea incertă pentru a putea face obiectul unei comparații utile cu situația ce rezultă din decizia de incompatibilitate.

66. Tribunalul nu a admis nici argumentul Schneider potrivit căruia decizia nelegală de incompatibilitate ar fi pus-o în imposibilitatea realizării acțiunilor comune planificate în operațiune și ar fi distrus, pe cale de consecință, strategia sa industrială, ocazionându-i un prejudiciu de imagine prin impactul negativ pe care l-ar fi avut asupra reputației sale²⁴.

67. Tribunalul a considerat că exista, în schimb, o legătură de cauzalitate suficient de strânsă pentru a da dreptul la despăgubire între nelegalitatea săvârșită și două tipuri de prejudiciu suferite de reclamantă: primul corespundea cheltuielilor efectuate de întreprindere pentru a participa la reluarea procedurii de control al operațiunii după anularea celor două decizii; cel de al doilea corespundea reducerii prețului cesiunii pe care Schneider a trebuit să o consimtă față de dobânditorul activelor Legrand pentru a obține o amânare a efectului acestei cesiuni la o dată la care procedurile jurisdicționale aflate încă în desfășurare în fața instanței comunitare să nu fie lipsite de obiect înainte de a fi finalizate.

24 — Punctele 260-287 din hotărârea atacată.

3. Delimitarea prejudiciilor suferite de reclamantă

a) Cu privire la onorariile, la cheltuielile administrative și la cheltuielile judiciare efectuate de Schneider

68. În ceea ce privește cheltuielile legate de reluarea procedurii de control, Tribunalul a distins trei categorii: cea a cheltuielilor efectuate de Schneider cu titlu de onorariu al mandatarului ad-hoc, cea a cheltuielilor legate de consultanța juridică, fiscală și bancară și de alte cheltuieli administrative efectuate în vederea punerii în aplicare a dizolvării fuziunii, precum și a cheltuielilor efectuate în cadrul procesului în fața instanțelor judiciare naționale și comunitare și, în sfârșit, cea a cheltuielilor de consultanță, a cheltuielilor cu onorariile și a cheltuielilor administrative diverse efectuate de Schneider în urma Hotărârilor Schneider I și Schneider II.

69. Chiar dacă a respins primele două categorii de cheltuieli²⁵, Tribunalul a admis că cele din a treia categorie („cheltuieli diverse”) se datorau comportamentului culpabil al Comi-

25 — Punctele 289-297 din hotărârea atacată. În primul caz, pentru că desemnarea unui mandatar își găsește temeiul juridic în dispozițiile articolului 7 alineatul (4) din regulament și, în al doilea caz, fie pentru că nu se poate exclude că Schneider nu ar fi trebuit să le suporte în cazul în care Comisia ar fi adoptat o decizie legală (cheltuieli legate de dizolvarea fuziunii), fie pentru că erau incluse în cheltuielile de judecată (cheltuieli efectuate în cadrul procedurilor comunitare), fie pentru că erau legate de obiecțiuni care nu au fost reținute ca reprezentând o critică pe baza căreia trebuia angajată răspunderea comunitară (cheltuieli efectuate în cadrul procesului în fața instanțelor judiciare naționale).

siei. Pentru a justifica această concluzie, Tribunalul s-a întemeiat pe următoarele argumente²⁶.

70. Într-adevăr, întrucât Comisia a omis să formuleze, în comunicarea privind obiecțiunile din 3 august 2001, problema concurențială pe care se întemeiază decizia de incompatibilitate, reclamanta a fost lipsită de dreptul de a formula observații pe marginea acesteia și de a oferi măsuri corective adecvate, ceea ce a motivat anularea deciziei în discuție. Redeschiderea procedurii vizează repararea acestei erori, fiind menită tocmai să permită reclamantei să fie audiată asupra obiecțiunii în litigiu și să prezinte, dacă este cazul, propuneri de măsuri destinate să corecteze efectele anticoncurențiale ale operațiunii asupra acestui aspect.

71. Astfel, costurile suplimentare suportate de reclamantă pentru participarea la procedura de control reluată ca urmare a Hotărârilor Schneider I și Schneider II nu ar fi trebuit efectuate dacă, de la bun început, Comisia ar fi adoptat o decizie care să respecte dreptul la apărare. Dacă Schneider s-ar fi putut pronunța cu privire la obiecțiunea privind consolidarea, care nu era cuprinsă în comunicarea privind obiecțiunile, aceasta ar fi trebuit să suporte cheltuielile legate de pregătirea răspunsurilor și de eventualele măsuri corective. Cu toate acestea, Tribunalul a considerat că reluarea pe baze juridice noi a unei proceduri administrative întrerupte de 12 luni reprezentase, pentru interlocutorul Comisiei, o sarcină incomparabil superioară

26 — Punctele 298-302 din hotărârea atacată.

cele pe care ar fi reprezentat-o răspunsul la aceeași obiecțiune în cadrul procedurii de control inițiale, întreprinderea și consilierii acesteia fiind deja implicați pe deplin în reuniuni și în corespondența cu serviciile competente ale Comisiei.

b) Reducerea prețului de cesionare a Legrand consimțită în favoarea Wendel-KKR pentru a permite amânarea datei de producere a efectului cesiunii²⁷

72. Potrivit Tribunalului, Schneider a fost constrânsă atât să negocieze și să încheie contractul de cesiune a Legrand cu Wendel-KKR, cât și să amâne executarea acestui contract până la 10 decembrie 2002, în așteptarea hotărârilor care urmau să fie pronunțate în procedurile pendente în cauzele T-310/01 și T-77/02.

73. Schneider a fost obligată să acționeze astfel pentru a nu se expune, în ipoteza unei hotărâri de respingere, riscului de a încheia negocieri de cesionare în condiții defavorabile intereselor sale, într-un timp foarte scurt, ținând seama de termenul de dizolvare a fuziunii, stabilit la 5 februarie 2003, și de caracterul incert al acordării de către Comisie a unei noi prelungiri a acestui termen.

27 — Punctele 303-317 din hotărârea atacată.

74. Potrivit hotărârii atacate, amânarea vânzării Legrand, indusă de dorința Schneider de a obține o decizie cu privire la compatibilitatea operațiunii cu piața comună, a condus reclamanta, constrânsă de aceste împrejurări, să consimtă în favoarea Wendel-KKR o reducere a prețului de cesionare a Legrand față de prețul pe care l-ar fi obținut într-o situație normală. Amânarea, la 10 decembrie 2002, a vânzării efective a activelor Legrand, care implica remunerarea riscului de depreciere a acestor active la care se expunea Wendel-KKR prin acceptarea unei asemenea amânări, nu s-ar datora decât eventualității unei scăderi a cursului titlurilor industriale în cursul acestei perioade.

75. Prin urmare, în aceste condiții, Tribunalul a concluzionat că încălcarea dreptului la apărare care afectează decizia de incompatibilitate era legată în mod direct de această amânare a cesiunii Legrand, întrucât această amânare era indispensabilă pentru a permite Schneider să își exercite dreptul de a obține o decizie legală de pronunțare asupra compatibilității cu piața comună a operațiunii notificate și de a putea fi audiată în cadrul unei proceduri care să îi ofere toate garanțiile.

c) Cu privire la evaluarea prejudiciului, la imputarea acestuia și la calculul dobânzilor

76. În ceea ce privește cheltuielile efectuate de Schneider în urma participării la reluarea procedurii de control al operațiunii, Tribunalul a determinat cuantumul despăgubirii deducând din totalul cheltuielilor efectuate de

Schneider în cauzele T-310/01, T-77/02 și T-77/02 R cheltuielile administrative suportate în mod normal de întreprinderea însăși în vederea punerii în aplicare a separării activelor și, în sfârșit, cheltuielile pe care ar fi trebuit să le efectueze în mod necesar cu titlu de măsuri corective ale consolidării.

77. Prejudiciul determinat de reducerea prețului de cesionare a Legrand în favoarea Wendel-KKR, în urma amânării realizării efective a vânzării Legrand până la 10 decembrie 2002, este evaluat de Tribunal ca reprezentând diferența dintre prețul de cesionare convenit între părțile contractante și cel pe care Schneider ar fi putut să îl primească de la cesionar dacă ar fi dispus, la finalul primei proceduri de control, la 10 octombrie 2001, de o decizie legală care să se pronunțe asupra compatibilității operațiunii.

78. Tribunalul a deferit evaluarea exactă a sumelor datorate de Comisie unei proceduri ad-hoc, în cadrul căreia părțile urmau să îi comunice estimarea lor cu privire la cuantumul total al despăgubirii²⁸.

79. Întrucât Schneider a dobândit acțiunile Legrand pe calea unei OPS, prevalându-se de derogarea prevăzută de articolul 7 alineatul (3) din regulamentul, Tribunalul a considerat că

aceasta și-a asumat riscul unei decizii de incompatibilitate și obligația corelativă de a efectua o separare a activelor întreprinderilor fuzionate. Or, ținând seama că Schneider nu putea ignora că fuziunea pusă în aplicare risca să creeze sau să consolideze poziția sa dominantă pe o parte semnificativă a pieței interne, Tribunalul a dedus astfel²⁹ că însăși Schneider a contribuit la realizarea propriului prejudiciu³⁰, evaluându-l la o treime din prejudiciul indemnizabil suferit ca urmare a reducerii prețului de cesionare consimțit în favoarea Wendel-KKR.

80. În sfârșit, Tribunalul a adăugat la despăgubire dobânzi moratorii³¹ calculate începând de la data pronunțării hotărârii de stabilire a prejudiciului până la plata integrală.

V — Procedura în fața Curții și concluziile părților în recurs

81. Recursul a fost primit la grefa Curții la 24 septembrie 2007³²; în acesta, Comisia invocă șapte motive de anulare și solicită Curții anularea Hotărârii pronunțate de

29 — Întemeindu-se pe Hotărârea din 7 noiembrie 1985, Adams/Comisia (145/83, Rec., p. 3539, punctul 54).

30 — Punctele 326-335.

31 — Calculate pe baza ratelor stabilite de Banca Centrală Europeană pentru operațiunile principale de refinanțare, majorate cu două puncte, cu condiția să nu fie superioare ratei de 4 % (punctele 336-346 din hotărârea atacată).

32 — Fax din data de 21 septembrie 2007.

28 — Punctele 318-325.

Tribunal în cauza T-351/03 și obligarea întreprinderii Schneider la plata tuturor cheltuielilor de judecată³³.

argumentele, apoi au răspuns întrebărilor membrilor Marii Camere.

82. În memoriul în răspuns, primit la grefa Curții la 31 decembrie 2007³⁴, Schneider solicită Curții respingerea recursului în totalitate și obligarea Comisiei la plata tuturor cheltuielilor de judecată.

VI — Analiza recursului

83. Președintele Curții a autorizat părțile să depună memoriile în replică și în duplică, primite la grefa la 12 martie³⁵ 2008 și, respectiv, la 8 mai³⁶ 2008, fiecare parte reiterându-și concluziile.

A — Abordare

84. La cererea Comisiei, cauza a fost atribuită Marii Camere, în temeiul articolului 44 alineatul (3) al doilea paragraf din Regulamentul de procedură al Curții.

86. În susținerea recursului, Comisia formulează șapte motive, unele împărțite în mai multe aspecte. Deși obiecțiile formulate împotriva hotărârii atacate sunt prezentate sub denumirile uzuale în acest tip de contencios, cum ar fi eroarea de drept, denaturarea faptelor sau încălcarea obligației de motivare, printre altele, se remarcă cu ușurință faptul că acestea trebuie regrupate în trei categorii de obiecții, referitoare la problema dacă încălcarea este „suficient de gravă”, la prejudiciul cauzat și la legătura de cauzalitate care există între aceste două elemente.

85. În ședință, care s-a desfășurat la 3 decembrie 2008, reprezentanții Schneider și ai Comisiei s-au prezentat și și-au susținut oral

87. Prin urmare, pare oportun ca motivele să fie regrupate în funcție de legătura cu una sau cu alta dintre aceste categorii și să fie urmată

33 — Cererea este neclară cu privire la acest punct, în realitate aceasta vizează cheltuielile de judecată efectuate în cadrul celor două proceduri.

34 — Fax din data de 21 decembrie 2007.

35 — Fax din 10 martie.

36 — Fax din 6 mai.

ordinea logică³⁷, începând cu examinarea gravității încălcării, a cărei realitate nu este contestată, întrucât acest aspect a fost stabilit de Hotărârea Schneider I, continuând cu examinarea prejudiciului, care nu este evocat decât pe scurt în cadrul prezentului recurs și terminând cu legătura de cauzalitate dintre aceste două elemente. Vom analiza, așadar, toate motivele invocate de Comisie, îndeplinind funcția care ne revine în calitate de avocat general.

B — Motivele referitoare la o încălcare suficient de gravă

1. Argumentele părților

88. Comisia critică Tribunalul de Primă Instanță pentru că a încălcat autoritatea de lucru judecat, a încălcat obligația de motivare, a săvârșit erori de apreciere și a denaturat faptele constatând că, pe de o parte, Comisia „omisese” să formuleze obiecțiunea privind consolidarea pozițiilor Schneider și Legrand în comunicarea privind obiecțiunile din 3 august 2001 și, pe de altă parte, că această formulare nu prezenta „nicio dificultate tehnică specifică”³⁸.

37 — S-a susținut că utilizarea acestei metode nu este indispensabilă și că ordinea de examinare a celor trei elemente ale răspunderii extracontractuale poate fi modificată [Ruffert, M., „EG-Vertrag – Art. 288”, în Callies, C., și Ruffert, M. (editori), *Kommentar des Vertrages über die Europäische Union und des Vertrages zur Gründung der Europäischen Gemeinschaft*, ediția a doua, Luchterhand, Neuwied, 2002, p. 2414]. Totuși, deși această interpretare facilitează sarcina Curții, nu considerăm că este compatibilă în mod necesar cu rolul avocatului general, care este obligat să se pronunțe cu privire la toate aspectele dezbătute.

38 — Punctul 155 din hotărârea atacată.

89. Prin intermediul celui de al doilea motiv din aceeași categorie, Comisia reproșează Tribunalului că a săvârșit erori de drept în descrierea situației de fapt întrucât nu a ținut seama de complexitatea situațiilor pe care trebuia să le soluționeze³⁹ și că nu și-a îndeplinit obligația de motivare care îi revenea, respingând în mod succint argumentele care vizau să demonstreze constrângerile temporale și dificultățile tehnice care au însoțit elaborarea comunicării privind obiecțiunile, invocate în apărarea sa.

90. În principal, Schneider consideră că raționamentul propus de Comisie în cadrul acestor două motive este inadmisibil și, în subsidiar, inoperant și nefondat, întrucât vizează, în realitate, să determine Curtea să examineze din nou elemente de fapt trecute în puterea lucrului judecat, sprijinindu-se pe argumente care nu au fost invocate în primă instanță și fără a explica în mod adecvat în ce constau numeroasele dificultăți tehnice invocate.

2. Cu privire la primul motiv: o interpretare eronată a hotărârii atacate

91. Fără a aduce atingere unor eventuale motive de inadmisibilitate, trebuie respins primul motiv, ale cărui prime două aspecte vor fi examinate împreună, întrucât se întemeiază pe o interpretare incorectă a hotărârii atacate.

39 — Hotărârea Holcim (Deutschland)/Comisia, citată anterior, punctul 50 și jurisprudența citată.

92. Prin intermediul primului aspect al motivului, Comisia reproșează Tribunalului faptul că a considerat, la punctul 155 din hotărârea atacată, că elementul generator al prejudiciului cauzat societății Schneider îl constituia „omisiunea”, în comunicarea privind obiecțiunile, a oricărei referiri cu privire la obiecțiunea privind consolidarea, în timp ce, la punctul 445 din Hotărârea Schneider I, acesta a recunoscut că, în comunicarea privind obiecțiunile, consolidarea nu fusese abordată „cu suficientă claritate și precizie”.

93. Recurenta consideră că din compararea celor două hotărâri rezultă trei discordanțe care ar justifica anularea hotărârii atacate.

94. În primul rând, aceasta observă că, în Hotărârea Schneider I, punctul 445, citat anterior, presupune că obiecțiunea privind consolidarea a fost, cel puțin, formulată implicit. Din aceasta decurge, în al doilea rând, faptul că hotărârea a reproșat Comisiei că nu s-a referit în mod explicit la această consecință economică negativă, cu toate că din ansamblul comunicării privind obiecțiunile reiese că această obiecțiune este imputată Schneider. Comisia dezaprobă, în al treilea rând, consecințele acestor diferențe vădite între cele două hotărâri, dat fiind că, în timp ce în Hotărârea Schneider I Tribunalul s-a limitat la a deduce că eroarea imputată Comisiei nu permisesse Schneider să evalueze întreaga amploare a problemelor de concurență identificate de Comisie pe piața franceză⁴⁰, în hotărârea atacată, Tribunalul a concluzionat în schimb că, din cauza acestei

omisiuni, Schneider nu putea să cunoască faptul că, în lipsa unor măsuri corective menite să remedieze aceste probleme, nu va putea obține o decizie de compatibilitate⁴¹.

95. Comisia asimilează aceste disparități unei noi aprecieri a faptelor, cu încălcarea dreptului la apărare, întrucât, prin faptul că Tribunalul nu a examinat argumentele acesteia în cadrul noii analize pe care a efectuat-o, a încălcat autoritatea de lucru judecat a faptelor stabilite în Hotărârea Schneider și a procedat la calificări inexacte, denaturând elementele de probă supuse aprecierii sale.

96. Prin intermediul celui de al doilea aspect al motivului, Comisia adaugă acestei obiecțiuni privind hotărârea atacată pe cea a lipsei motivării. Aceasta critică hotărârea pentru faptul că a respins argumentul său întemeiat pe caracterul scuzabil al lipsei menționării consolidării în comunicarea privind obiecțiunile, lipsă justificată de imperativul celerității ce caracterizează procedura în materie de control al concentrărilor de întreprinderi, precum și de complexitatea elaborării unui astfel de document. Or, potrivit hotărârii atacate, obligația de a menționa obiecțiunea în litigiu nu presupunea nicio dificultate tehnică deosebită și nu necesita nicio examinare specifică suplimentară care nu ar fi putut fi realizată din rațiuni de timp și a cărei lipsă nu poate fi atribuită unei probleme de redactare fortuite sau accidentale⁴².

40 — Punctul 453 din Hotărârea Schneider I.

41 — Punctul 152 din hotărârea atacată.

42 — Punctul 155 din hotărârea atacată.

97. Astfel, lăsând la o parte faptul că, după cum subliniază în mod întemeiat întreprinderea franceză în memoriile în răspuns și în duplică, unele dintre argumentele invocate, cum ar fi denaturarea elementelor de probă, nu sunt demonstrate corespunzător cerințelor legale, va fi suficient să arătăm că primul motiv al recursului se întemeiază în întregime pe o interpretare eronată a hotărârii. Comisia efectuează un exercițiu de semantică pentru a încerca să demonstreze că întinderea sensului cuvintelor utilizate de Tribunal în fiecare dintre hotărâri corespunde voinței acestuia de a agrava consecințele care decurg din faptele constatate în Hotărârea Schneider I.

98. În plus, argumentele Comisiei se dovedesc inoperante, dat fiind că diferențele semantice subliniate între Hotărârea Schneider I și hotărârea atacată prin prezentul recurs nu pun sub semnul întrebării faptul că formularea comunicării privind obiecțiunile nu permitea întreprinderii destinatare să cunoască cu claritate faptul că îi era reproșată consolidarea care era consecința fuziunii cu Legrand; această deficiență survine indiferent de faptul că obiecțiunea a fost omisă sau că a fost prezentată într-un mod puțin concis, în măsura în care, întrucât nu dispunea practic de nicio marjă de apreciere – ceea ce recunoaște însăși Comisia – în aplicarea articolului 18 din regulamentul, simpla încălcare a acestuia constituie o încălcare suficient de gravă⁴³.

43 — Hotărârea din 5 martie 1996, Brasserie du pêcheur și Factortame (C-46/93 și C-48/93, Rec., p. I-1029, punctul 55), Hotărârea din 4 iulie 2000, Bergaderm și Goupil/Comisia (C-352/98 P, Rec., p. I-5291, punctul 43), Hotărârea din 10 decembrie 2002, Comisia/Camar și Tico (C-312/00 P, Rec., p. I-11355, punctul 54), Hotărârea din 10 iulie 2003, Comisia/Fresh Marine (C-472/00 P, Rec., p. I-7541, punctul 26), Hotărârea din 12 iulie 2005, Comisia/CEVA și Pfizer (C-198/03 P, Rec., p. I-6357, punctul 64), și Hotărârea Holcim (Deutschland)/Comisia, citată anterior, punctul 47. Doctrina a subliniat rolul-cheie pe care îl are marja de apreciere în ceea ce privește gravitatea încălcării săvârșite, Wilson, C., „The role of discretion in EC law on non-contractual liability”, *Common Market Law Review*, nr. 42, 2005, p. 686.

99. În același mod trebuie respins al doilea aspect al primului motiv, referitor la justificarea erorii în prezentarea obiecțiunii privind consolidarea prin lipsa timpului disponibil pentru a trata o cauză complexă, întrucât hotărârea atacată exprimă cu mai multă claritate critica adresată Comisiei de Tribunalul de Primă Instanță în Hotărârea Schneider I prin sublinierea formei regretabile în care a fost structurată obiecțiunea privind consolidarea, care nu fost „abordat[ă] cu suficientă claritate și precizie” de către Comisie, întrucât nu fost menționată cu claritate în acest document⁴⁴.

100. Departe de a denatura faptele, interpretarea dată de Tribunal Hotărârii Schneider I în hotărârea care face obiectul prezentului recurs ajută la o mai bună înțelegere a acesteia, întrucât confirmă că deficiența care a afectat comunicarea privind obiecțiunile nu privea analiza pe fond a atingerii aduse concurenței, ci se limita la formularea inexistentă sau defectuoasă a unei obiecțiuni concrete, care a privat întreprinderea destinatară de posibilitatea de a-și prezenta apărarea cu privire la acest aspect. De aici rezultă în mod logic de ce scuzele invocate de Comisie au fost respinse fără multe explicații, întrucât acestea ar fi fost pertinente numai în cazul în care Comisia ar fi contestat concluziile Tribunalului din perspectiva concurenței, ceea ce nu este cazul, astfel cum reiese de asemenea din Hotărârea Schneider I.

101. Într-adevăr, nu se poate întrezări o altă soluție, întrucât rapiditatea cu care Comisia

44 — Punctul 445 din Hotărârea Schneider I.

trebuie să instrumenteze dosarul care a condus la comunicarea privind obiecțiunile nu o dispensează de obligația ca argumentele aduse să fie pertinente, în special aspectele decisive, pentru a se conforma cerințelor prevăzute de articolul 18 din regulament. Prin urmare, Tribunalul a putut considera în mod întemeiat că menționarea obiecțiunii privind consolidarea nu presupunea nicio dificultate tehnică și nu necesita nicio examinare specifică suplimentară.

102. În lumina observațiilor de mai sus, considerăm că Tribunalul nu a săvârșit nicio eroare de drept sau de fapt, nu a denaturat, în hotărârea atacată, elementele de probă supuse aprecierii sale și nici nu și-a încălcat obligația de motivare; prin urmare, propunem respingerea primului motiv.

3. Cu privire la al doilea motiv

103. Comisia critică Tribunalul pentru că a săvârșit, în hotărârea atacată, erori de calificare a faptelor întrucât nu a ținut seama de complexitatea situațiilor pe care trebuia să le soluționeze și că nu și-a îndeplinit obligația de motivare, respingând în mod succint argumentele pe care aceasta le-a invocat în apărarea sa pentru a demonstra dificultățile care au însoțit elaborarea comunicării privind obiecțiunile.

104. Deși admite că era aproape lipsită de orice marjă de apreciere în aplicarea articolului 18 alineatele (1) și (3) din regulament, Comisia consideră totuși că Tribunalul ar fi trebuit să țină seama de complexitatea situațiilor pe care trebuia să le soluționeze, în sensul jurisprudenței Curtii⁴⁵.

105. Revenind la partea a doua a primului motiv, Comisia invocă o eroare de calificare a faptelor, întrucât Tribunalul a refuzat să admită că formularea suficient de clară a obiecțiunii privind consolidarea presupunea o dificultate tehnică deosebită, rezultat al analizei transversale a ansamblului piețelor instalațiilor electrice de joasă tensiune în interiorul fiecărui stat membru, inclusiv a piețelor sectoriale. În acest context, Comisia consideră că o astfel de abordare nu ține cont de realitate, întrucât izolează, în cadrul unei operațiuni atât de complexe precum etapa a II-a a controlului unei concentrări economice, sarcina de a formula în mod clar obiecțiunile în comunicarea privind obiecțiunile, invocând simplitatea acesteia. Comisia subliniază, în acest sens, constrângerile temporale la care erau supuși autorii comunicării privind obiecțiunile din 3 august 2001.

106. De asemenea, Comisia critică hotărârea atacată pentru motivarea insuficientă în ceea ce privește respingerea argumentelor sale care

45 — A se vedea Hotărârile citate anterior Bergaderm și Goupil/Comisia, punctul 40, și Holcim (Deutschland)/Comisia, punctul 50.

vizau să demonstreze că obiecțiunea privind consolidarea fusese evocată în comunicarea privind obiecțiunile.

107. Și aici, soluția ar trebui să provină dintr-o înțelegere corectă a hotărârii atacate, dat fiind că elementul relevant pentru aprecierea „complexității situațiilor pe care trebuie să le soluționeze” nu ar trebui să fie actele, analizele sau observațiile de natură economică ale Comisiei, ci depozitiile întreprinderilor implicate.

108. Textul în litigiu, care trebuie interpretat în conformitate cu principiile evidențiate în Hotărârile Bergaderm și Goupil/Comisia și Holcim (Deutschland)/Comisia, citate anterior, conferă acestor întreprinderi posibilitatea de a fi ascultate, cu privire la obiecțiile care li se aduc, în orice etapă a procedurii până la consultarea comitetului consultativ⁴⁶; în plus, această dispoziție impune Comisiei să își fundamenteze decizia numai pe obiecțiile asupra cărora părțile au putut să își prezinte observațiile⁴⁷.

109. Astfel, reiese din hotărârea atacată că faptele relevante pentru a aprecia încălcarea nu erau complexe și că dispoziția aplicabilă nu era dificil de interpretat⁴⁸, de unde rezultă, în conformitate cu jurisprudența constantă a

Curții, că, în lipsa oricărei marje de apreciere, simpla încălcare a dispozițiilor articolului 18 din regulament angajează răspunderea Comisiei⁴⁹.

110. Pe de altă parte, la punctele 152 și 155 din hotărârea atacată, Tribunalul a respins argumentele referitoare la dificultățile tehnice deosebite inerente elaborării comunicării privind obiecțiunile, deși Comisia pretinde că a făcut acest lucru într-un mod foarte succint. Hotărârea precizează, în același mod, că omiterea obiecțiunii privind consolidarea nu putea fi atribuită unei probleme de redactare fortuită sau accidentală pe care lectura de ansamblu a comunicării privind obiecțiunile ar fi permis să o compenseze, făcând o aluzie evidentă la formularea pretins implicită a acestei obiecțiuni de către recurentă.

111. Rezumând, întrucât al doilea motiv de anulare al Comisiei a fost întemeiat pe complexitatea faptelor, aspect lipsit de orice relevanță în ce privește aprecierea, pe de o parte, a angajării răspunderii Comisiei și, pe de altă parte, natura suficient de gravă a încălcării constatate în Hotărârea Schneider I, Tribu-

46 — Articolul 18 alineatul (1) *in fine* din regulament.

47 — Articolul 18 alineatul (3) din regulament.

48 — Punctele 145 și 146 din hotărârea atacată.

49 — Doctrina împărtășește de asemenea această analiză; a se vedea, de exemplu, Lenaerts, K., Arts, D., și Maselis, L., *Procedural Law of the European Union*, ediția a doua, Sweet & Maxwell, Londra, 2006, p. 395, și Schremers, H. G., și Waelbroeck, D. F., *Judicial Protection in the European Union*, ediția a șasea, Kluwer Law International, Haga/Londra/New York, 2001, p. 552. Potrivit jurisprudenței, numai atunci când Comisia nu dispune decât de o marjă de apreciere redusă în mod considerabil sau chiar inexistentă, simpla încălcare a dreptului comunitar poate fi suficientă pentru a stabili existența unei încălcări suficient de grave; a se vedea Hotărârea Comisia/CEVA și Pfizer, citată anterior, punctul 65.

nalul nu a săvârșit o eroare de drept prin respingerea acestor argumente fără a furniza mai multe explicații în această privință.

elementul următor, indispensabil pentru angajarea răspunderii Comunității, existența unui prejudiciu.

112. Argumentul întemeiat pe lipsa motivării nu poate fi, nici acesta, admis, dat fiind că, în hotărârea atacată, comunicarea privind obiecțiunile nu era criticată pentru motivul că ar fi enunțat în mod insuficient obiecțiunea privind consolidarea, ci pentru că ar fi făcut acest lucru într-un mod disimulat, împiedicând astfel Schneider să înțeleagă importanța acestei obiecțiuni și afectând în mod serios capacitatea acesteia de a se apăra⁵⁰. Lipsa unei formulări clare a obiecțiunii, care să sublinieze importanța acordată de Comisie acestei obiecțiuni, nu este justificată de complexitatea procedurii; Tribunalul a impus pur și simplu Comisiei o mai mare claritate în formularea în scris a obiecțiunilor ca o condiție indispensabilă pentru respectarea dreptului recunoscut la articolul 18 din regulament. Prin urmare, nu poate fi constatată nicio carență în motivarea Tribunalului.

113. Rezumând, Comisia nu a reușit să contrazică în mod convingător concluziile hotărârii atacate referitoare la existența unei încălcări suficient de grave. Prin urmare, vom considera că aceste concluzii sunt întemeiate și vom continua expunerea examinând

50 — În pofida caracterului de act pregătitor, jurisprudența recunoaște comunicării privind obiecțiunile funcția de a delimita obiectul procedurii administrative inițiate de Comisie, interzicând astfel acesteia din urmă să rețină alte obiecțiuni în decizia sa prin care finalizează procedura [Hotărârea din 10 iulie 2008, Bertelsmann și Sony Corporation of America/Impala (C-413/06 P, Rep., p. I-4951), punctul 63; a se vedea de asemenea Ordonanța din 18 iunie 1986, BAT și Reynolds/Comisia (142/84 și 156/84, Rec., p. 1899), punctele 13 și 14].

C — Motivul întemeiat pe prejudiciul cauzat Schneider

114. Din dorința de a respecta examinarea logică a elementelor răspunderii extracontractuale a Comunității, vom continua cu analizarea celui de al șaselea motiv de anulare.

115. Prin intermediul acestui motiv, Comisia critică Tribunalul pentru faptul că a statuat *ultra petita*, întrucât a admis o pierdere financiară în dauna Schneider a cărei reparare nu fusese solicitată de aceasta din urmă. Astfel, cu toate că aceasta a solicitat, în principal, repararea pierderii financiare derivate din obligația de a revinde activele Legrand la un preț inferior față de cel la care le-a achiziționat⁵¹, Tribunalul a admis că aceasta suferise un prejudiciu ca urmare a reducerii prețului de cesionare a Legrand pe care a trebuit să o consimtă în favoarea dobânditorilor activelor Legrand pentru a obține o amânare a efectului acestei cesionări la o dată la care procedurile jurisdicționale aflate încă în desfășurare la instanța comunitară să nu rămână fără obiect înainte de a fi finalizate⁵².

51 — Punctul 86 coroborat cu punctul 260 din hotărârea atacată.

52 — Punctul 286 din hotărârea atacată.

116. Comisia concluzionează că hotărârea atacată a încălcat principiile care reglementează sarcina probei, întrucât revenea Schneider sarcina de a demonstra prejudiciul suferit, precum și dreptul la apărare al Comisiei, aceasta din urmă fiind împiedicată să își prezinte observațiile cu privire la prejudiciu.

117. Considerăm că nici acest motiv nu poate fi admis, din următoarele rațiuni.

118. În primul rând, în ceea ce privește acuzația de a fi statuat *ultra petita*, împărțim teza susținută de Schneider potrivit căreia Tribunalul nu a negat legătura de cauzalitate cu efectele negative suferite de aceasta, însă, în aceste condiții, pierderea financiară evocată reprezintă o parte din volumul total al pierderilor invocate. În acest context, se impune să admitem că a soluționa un litigiu acordând reclamantului mai puțin decât ceea ce a solicitat (mai precis, statuând *infra petita*) nu contravine niciunei norme de procedură.

119. În al doilea rând, concluzia precedentă este confirmată, în plus, de faptul că, în hotărârea atacată, Tribunalul s-a limitat la a soluționa problema existenței prejudiciului fără a aborda aspectul cuantificării acestuia. În aceste împrejurări, revenea Comisiei sarcina de a elabora un raționament apt să contrazică orice recunoaștere a unei obligații de despăgubire în sarcina sa, chiar având un quantum inferior celui solicitat inițial de reclamant.

120. Prin urmare, în lipsa unei hotărâri *ultra petita*, nu pot fi admise argumentele prezentate de Comisie cu privire la sarcina probei și la încălcarea dreptului la apărare, ceea ce ne conduce la respingerea celui de al șaselea motiv invocat de Comisie în susținerea recursului său.

D — Motivele referitoare la legătura de cauzalitate

121. Cele trei motive invocate de Comisie cu privire la legătura de cauzalitate dintre încălcarea săvârșită și prejudiciul provocat Schneider trebuie reordonate după cum privesc negarea absolută a acestei legături⁵³, întreruperea acesteia⁵⁴ sau o motivare contradictorie în aprecierea acestei legături, care ar justifica anularea hotărârii atacate⁵⁵.

122. Comisia formulează acest din urmă motiv împotriva despăgubirii pe care Tribunalul a acordat-o Schneider în hotărârea atacată pentru cele două prejudicii, în timp ce celelalte două motive nu privesc decât quantumul pierderii financiare la care s-a făcut referire anterior.

53 — Primul și al doilea aspect ale motivului, precum și primul argument al celui de al treilea aspect al celui de al treilea motiv.

54 — Celelalte argumente ale celui de al treilea motiv și al cincilea motiv în întregime.

55 — Al patrulea motiv de recurs.

1. Inexistența unei legături de cauzalitate

denaturarea elementelor de fapt cuprinse în dosar.

a) Denaturarea faptelor și a elementelor de probă (primul aspect al celui de al treilea motiv de anulare)

123. În primul rând, Comisia impută Tribunalului faptul că a denaturat, la punctele 305 și 309 din hotărârea atacată, faptele și elementele de probă, considerând că Schneider ar fi fost „constrânsă”, ca urmare a deciziei de incompatibilitate, să încheie contractul de cesionare a Legrand cu Wendel-KKR.

124. Potrivit recurenței, reiese din împrejurările cauzei și din comportamentul Schneider că termenul acordat pentru a realiza dizolvarea fuziunii, care fusese prelungit până la 5 februarie 2003, era suficient atât pentru a amâna negocierile referitoare la cesionarea Legrand, cât și pentru a solicita o nouă prelungire, în cazul în care ar fi fost necesar, Schneider acceptând astfel oferta Comisiei de la punctul 122 din decizia de dizolvare a fuziunii.

125. Schneider invocă inadmisibilitatea acestui aspect al celui de al treilea motiv, întrucât acesta are drept consecință revenirea asupra constatărilor de fapt efectuate în hotărârea atacată. Totuși, acest argument trebuie respins, întrucât Comisia a indicat cu claritate că recursul formulat împotriva hotărârii Tribunalului se justifică tocmai prin

126. În această privință, nici argumentația Comisiei nu este convingătoare, întrucât nu demonstrează nicio denaturare a faptelor sau a probelor. În cuprinsul punctelor din hotărâre criticate de Comisie, Tribunalul se limitează la a explica, în mod logic, că Schneider trebuie să dizolve fuziunea cu Legrand, concluzie susținută de faptul că suspendarea deciziei de dizolvare a fuziunii nu era posibilă.

127. În plus, fără a renunța la fuziune înainte de terminarea confruntării judiciare inițiate în fața Tribunalului și în timp ce negocierile cu viitorul cumpărător progresau rapid, Schneider s-a simțit prinsă la mijloc între îndeplinirea obligațiilor sale legale și perspectivele judiciare evocate. Ar fi nedrept să i se reproșeze diligența de a se adapta la decizia de dizolvare a fuziunii, în timp ce însăși Comisia solicita încetarea imediată a operațiunii de concentrare economică⁵⁶.

128. Este greu de înțeles motivul pentru care Comisia reproșează Tribunalului denaturarea elementelor de probă în hotărârea atacată, deoarece faptele nu au fost denaturate, chiar dacă părțile nu împărtășesc aprecierea Tribu-

⁵⁶ — Punctul 114 *in fine* din decizia de dizolvare a fuziunii.

nalului cu privire la aceste elemente și nici, în special, cu privire la răspunderea patrimonială care rezultă de aici pentru Comisie.

129. În consecință, primul aspect al celui de al treilea motiv de anulare trebuie respins.

b) Lipsa legăturii de cauzalitate între nevaliditatea deciziei de incompatibilitate și reducerea prețului de cesionare a Legrand către Wendel-KKR (al doilea aspect al celui de al treilea motiv)

i) Argumentele părților

130. Comisia reproșează hotărârii atacate constatări de fapt inexacte, o denaturare a faptelor și o eroare de calificare juridică, întrucât aceasta a stabilit⁵⁷ o legătură directă între nelegalitatea deciziei de incompatibilitate și cesionarea Legrand la un preț inferior celui pe care l-ar fi obținut Schneider în ipoteza unei vânzări ferme intervenite în lipsa unei decizii de incompatibilitate.

⁵⁷ — Punctele 311-316 din hotărârea atacată.

131. Comisia se întemeiază pe trei tipuri de considerații: în primul rând, aceasta pretinde că data limită la care Schneider s-a angajat să cesioneze Legrand către Wendel-KKR, și anume 10 decembrie 2002, a fost convenită la 26 iulie 2002, cu toate că Schneider nu avea nicio obligație de a se supune unui asemenea termen, având în vedere că prelungirea datei limită pentru realizarea dizolvării fuziunii după 5 februarie 2003, termen maxim acordat inițial, nu era considerată un inconvenient de către Comisie. În plus, Comisia arată că, atunci când a renunțat la clauza de reziliere la 5 decembrie 2002, Schneider era perfect conștientă că nu mai era obligată să dizolve fuziunea cu Legrand, întrucât Tribunalul anulasă, prin Hotărârea din 22 octombrie 2002, cele două decizii în litigiu.

132. În al doilea rând, Comisia susține că cesionarea Legrand a fost rezultatul exclusiv al voinței Schneider, care, acționând astfel, a renunțat la exercitarea dreptului de a rezilia contractul de cesiune, precum și la o eventuală decizie de compatibilitate a operațiunii cu piața comună, având în vedere că, odată cu reluarea procedurii de control de către Comisie, ar fi putut propune măsuri corective destinate să remedieze consolidarea.

133. În al treilea rând, Comisia consideră că natura procedurală a încălcării care îi este reproșată împiedică nașterea unei legături de cauzalitate între culpă și tipul de prejudiciu recunoscut în privința Schneider.

134. La rândul său, Schneider răspunde că toate aceste argumente sunt inoperante, întrucât nu privesc legătura de cauzalitate, ci evaluarea costurilor rezultate; astfel, în ceea ce privește data cesionării, Schneider respinge teza Comisiei pentru motivul că, pe de o parte, aceasta nu ține cont de faptul că amânarea cesionării la 10 decembrie 2002 reprezenta limita maximă acceptabilă pentru Wendel-KKR, fapt pe care Comisia nu îl poate reproșa Schneider, și, pe de altă parte, Schneider subliniază că comportamentul ostil al Comisiei nu permitea să fie avută în vedere o nouă decizie favorabilă fuziunii dintre cele două societăți.

135. În ceea ce privește data cesionării Legrand către cumpărător, Schneider subliniază că este greșită identificarea de către Comisie a datei cesionării efective a Legrand cu data nașterii prejudiciului, întrucât, potrivit Schneider, prejudiciul a apărut la data pronunțării deciziei de incompatibilitate. În plus, Schneider contestă faptul că natura procedurală a neregularității aflate la originea nulității deciziei de incompatibilitate exclude orice legătură de cauzalitate între culpă și prejudiciu.

ii) Apreciere

136. Acest motiv impune examinarea detaliată a raționamentului Tribunalului pentru a stabili existența legăturii de cauzalitate.

137. Potrivit hotărârii atacate, întrucât a amânat executarea vânzării Legrand în așteptarea soluționării procedurilor pendinte la acel moment pentru a obține recunoașterea compatibilității operațiunii cu piața comună, Schneider a trebuit să consimtă în favoarea Wendel-KKR o reducere a prețului de cesionare a Legrand față de prețul pe care l-ar fi obținut în ipoteza unei vânzări ferme intervenite în lipsa unei decizii de incompatibilitate afectate de la început de două nelegalități vădite⁵⁸.

138. Prin urmare, hotărârea atacată stabilește o legătură între această amânare a tranzacției la 10 decembrie 2002 și remunerarea riscului de depreciere a activelor Legrand la care se expunea Wendel-KKR, care nu s-ar datora decât eventualității unei variații defavorabile a cursului titlurilor industriale în perioada cuprinsă între data semnării contractului de cesionare și data realizării efective a vânzării⁵⁹.

139. Atribuind Schneider o anumită răspundere în evoluția prejudiciului, Tribunalul a obligat Comisia să despăgubească Schneider pentru două treimi din pierderile suferite de aceasta din urmă, corespunzător valorii reducerii prețului de cesionare a Legrand pe care a trebuit să o consimtă în favoarea cesionarului în schimbul amânării realizării efective a vânzării până la 10 decembrie 2002⁶⁰.

58 — Punctul 311 din hotărârea atacată.

59 — Punctul 312 din hotărârea atacată.

60 — Primul punct din dispozitivul hotărârii atacate.

140. Considerăm, precum Comisia, că acest mod de a pune problema nu este adecvat. În special, legătura de cauzalitate care angajează răspunderea extracontractuală a Comunității nu prezintă în speță caracteristicile esențiale ale adevărării, în sensul că prejudiciul nu decurge din actul nelegal în mod direct, imediat și exclusiv⁶¹, potrivit unei relații de la cauză la efect⁶².

141. Nu există nicio îndoială că deciziile de incompatibilitate și de dizolvare a fuziunii au condus Schneider la căutarea unei întreprinderi capabile să suporte costul de achiziție al unei întreprinderi de talia Legrand, ceea ce implica negocieri complexe, astfel cum afirmă Schneider în memoriul în duplică⁶³.

142. În acest sens, nulitatea deciziilor citate anterior făcea inutile costurile legate de aceste negocieri întrucât, în lipsa deciziei de dizolvare a fuziunii, Schneider nu ar fi suportat astfel de cheltuieli. Totuși, întrucât Schneider nu a solicitat repararea acestui tip de prejudiciu, nu este necesar să ne oprim asupra analizei sale. Dorim, cu toate acestea, să le menționăm ca exemple de cheltuieli legate de nulitatea procedurii administrative inițiate de Comisie sau care, devenind superflue, ar

trebui cel puțin considerate ca decurgând din încălcarea menționată.

143. În schimb, chiar dacă reducerea prețului de vânzare a Legrand acordată în favoarea Wendel-KKR reprezintă rodul aceluiași negocierii, reducerea menționată nu rezultă din nevaliditatea actului în litigiu, ci din voința liberă a Schneider de a trata cu cocontractanții săi. În acest context, Schneider nu se afla, într-adevăr, într-o situație foarte ușoară, din cauza presiunii la care se simțea supusă de către Comisie pentru a realiza dizolvarea fuziunii, însă această constrângere nu reprezenta decât unul dintre elementele care au influențat forma definitivă a acordului încheiat cu Wendel-KKR.

144. În memoriul în duplică, Schneider invocă o serie de elemente care clarifică condițiile în care a fost elaborat contractul de cesionare a Legrand către Wendel-KKR. Printre acestea, Schneider citează alte părți care exercitau o presiune puternică asupra administratorilor săi de a dizolva rapid fuziunea cu societatea cu care intenționase să fuzioneze, cum ar fi însuși președintele Legrand⁶⁴, acționarii Schneider, analiștii financiari și piețele⁶⁵. Aceste elemente ajută la completarea tabloului cadrului în care au fost încheiate acordurile dintre Schneider și Wendel-KKR și demonstrează că obligația (în cele din urmă nelegală) impusă Schneider de a

61 — Toth, A. G., „The concepts of damage and causality as elements of non contractual liability”, în Heukels, T., și McDonnell, A. (editori), *The Action for Damages in Community Law*, Kluwer Law International, Haga/Londra/Boston, 1997, p. 192.

62 — Hotărârea din 15 ianuarie 1987, GAEC de la Ségaude/Consiliul și Comisia (253/84, Rec., p. 123, punctul 10).

63 — Punctul 99 din memoriul în duplică.

64 — În ceea ce privește procedurile judiciare intervenite între Schneider și Legrand în fața instanțelor naționale, a se vedea punctele 27, 67 și 219 din hotărârea atacată.

65 — Punctul 100 din memoriul în duplică.

dizolva fuziunea celor două întreprinderi nu constituia decât fondul negocierilor, fără influență directă asupra clauzelor negociate și semnate de Schneider în contractul de vânzare a Legrand. Toate aceste împrejurări explică probabil mai bine preocuparea Schneider de a încheia acordul la 26 iulie 2002.

145. Prin urmare, apare ca fiind normal faptul că Schneider și-a rezervat dreptul de a rezilia contractul încheiat cu Wendel-KKR în funcție de rezultatul procedurilor pendinte în fața Tribunalului. Cu toate acestea, cu excepția elementelor semnalate la punctul precedent, nimic nu o constrângea să încheie contractul de vânzare atât de devreme, astfel cum arată în mod întemeiat Comisia atunci când subliniază că termenul ajungea la scadență la 5 februarie 2003, că, în plus, era posibilă prelungirea acestuia și că părea suficient pentru a găsi un cumpărător corespunzător.

146. Procedând astfel, ia naștere suspiciunea că Schneider intenționa să dea prioritate tranzacției cu Wendel-KKR, privind continuarea fuziunii ca pe o simplă ipoteză. Această presupunere, susținută de presiunile evocate anterior, este confirmată de faptul că, în loc să salveze proiectul de concentrare economică prin reluarea etapei a II-a a investigării acestuia de către Comisie după anularea deciziilor, Schneider a preferat să execute contractul încheiat cu societatea cumpărătoare.

147. În plus, cele 180 de milioane de euro, care ar fi reprezentat costul renunțării la vânzare, rezultau exclusiv din modul în care aceasta condusesse negocierile; iar scăderea eventuală a valorii activelor Legrand datorată deprecierei cursului titlurilor industriale în cursul perioadei considerate ne pare prea vagă și aleatorie pentru a stabili o legătură de cauzalitate⁶⁶.

148. În sfârșit, examinând riscurile la care se expunea fiecare dintre întreprinderi⁶⁷, Wendel-KKR cunoștea concepțiile Schneider, întrucât era informată pe larg despre posibilitatea ca deciziile de incompatibilitate și de dizolvare a fuziunii să fie anulate, împrejurare care, în mod logic, ar fi împiedicat-o să achiziționeze Legrand. Prin urmare, în contract erau prevăzute dispozițiile adecvate pentru a evita orice risc: reducerea prețului de vânzare și o indemnizație de reziliere a contractului de 180 milioane de euro, cumpărătorul transferând astfel riscurile în sarcina vânzătorului, care a consimțit liber la aceasta.

149. Așadar, Schneider și-a asumat astfel riscuri importante alegând calea articolului 7 alineatul (3) din regulament. Această dispoziție reprezintă o excepție de la principiul

66 — Hotărârea din 21 mai 1976, Roquette frères/Comisia (26/74, Rec., p. 677, punctul 23), și Concluziile avocatului general Trabucchi (Rec., p. 694).

67 — În ceea ce privește răspunderea întreprinderilor în materie de ajutoare de stat, a se vedea Hotărârea din 25 mai 1978, HNL și alții/Consiliul și Comisia (83/76, 94/76, 4/77, 15/77 și 40/77, Rec., p. 1209, punctul 6), și Hotărârea din 19 mai 1992, Mulder și alții/Consiliul și Comisia (C-104/89 și C-37/90, Rec., p. I-3061, punctul 13). A se vedea de asemenea Koenig, C., „Haftung der Europäischen Gemeinschaft gem. Art. 288 II EG wegen rechtswidriger Kommissionsentscheidungen in Beihilfensachen”, *Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht*, nr. 7/2005, p. 205.

punerii în aplicare a concentrării înainte de pronunțarea Comisiei, în mod expres sau tacit⁶⁸. Prin urmare, orice întreprindere diligentă trebuie să fie conștientă de consecințele inerente aprecierii negative efectuate de Comisie cu privire la o operațiune de concentrare, care antrenează adoptarea unei decizii de dizolvare a fuziunii, dat fiind că, în pofida dispozițiilor articolului 8 alineatul (4) din același regulament („în cazul în care o operațiune de concentrare a fost deja pusă în aplicare, Comisia poate dispune [...] dizolvarea fuziunii”), în cadrul articolului 7 alineatul (3), Comisia este lipsită de marjă de apreciere pentru a restabili statu-quo-ul pe piață, ceea ce reprezintă obiectivul declarat al acestei dispoziții⁶⁹.

150. În definitiv, riscurile normale la care sunt supuse fuziunile dintre întreprinderile care recurg la dispozițiile excepționale ale articolului 7 alineatul (3) fac parte din categoria riscurilor evocate mai sus, acestea din urmă fiind ușor previzibile în lumina legislației care reglementează concentrările⁷⁰.

151. Cu toate că anularea deciziilor de incompatibilitate și de dizolvare a fuziunii nu reprezintă un eveniment „normal”, aceasta ar putea justifica acordarea anumitor despă-

gubiri, de exemplu, în temeiul cheltuielilor legate de negocierile desfășurate în vederea cesionării întreprinderii, astfel cum am arătat anterior; totuși, atunci când anularea își are originea într-o eroare de natură procedurală săvârșită de Comisie, a cărei reparare permite reluarea investigării operațiunii de concentrare, nu este necesară admiterea existenței altor prejudicii, întrucât motivul de anulare în discuție nu afectează analiza economică, după cum reiese din hotărârea atacată în prezenta cauză.

152. Întemeindu-se pe aceste elemente, Comisia afirmă în mod întemeiat că anularea acestor decizii pentru motive de formă nu a afectat fondul tranzacției investigate, având în vedere că, odată corectată deficiența legată de încălcarea articolului 18 din regulament, conținutul deciziei care ar fi fost adoptată în urma redeschiderii etapei a II-a nu era predeterminat: decizia ar fi putut fi pozitivă sau negativă, în funcție, în principal, de adecvarea măsurilor corectoare care ar fi fost propuse de Schneider.

153. Rezumând, întrucât societatea Schneider și-a asumat propriile riscuri, precum și, prin contract, pe cele ale societății Wendel-KKR, acordarea de către Tribunal a unei despăgubiri în temeiul reducerii prețului la care prima societate a trebuit să consimtă în favoarea celei de a doua în așteptarea rezultatului procedurilor pendinte are drept consecință să confere întreprinderilor care aleg calea articolului 7 alineatul (3) din regulament o garanție sau o asigurare împotriva tuturor

68 — Ablasser Neuhuber, „Artikel 7. Aufschub des Vollzugs von Zusammenschlüssen”, în Loewenheim, Meessen și Riesenkampff, *Kartellrecht – Band 1 Europäisches Recht – Kommentar*, C. H. Beck Verlag, München, 2005, p. 1192.

69 — Immenga, U., și Körber, T., „Fusionskontrollverordnung – Artikel 8. Entscheidungsbefugnisse der Kommission”, în Immenga și Mestmäcker, *Wettbewerbsrecht – EG/Teil 2 – Kommentar zum Europäischen Kartellrecht*, ediția a patra, C. H. Beck, München, 2007, p. 673.

70 — Cu privire la riscurile inerente activităților economice, a se vedea recenta Hotărâre din 16 decembrie 2008, Masdar (UK)/Comisia (C-47/07 P, Rep., p. 1-9761, punctele 59 și 93).

tipurilor de cheltuieli adiționale care pot decurge din anularea unei decizii, inclusiv a unor dispoziții de procedură care nu au repercusiuni directe asupra esenței economice a operațiunii de concentrare.

154. Prin urmare, având în vedere observațiile de mai sus, considerăm că motivul trebuie admis, iar hotărârea atacată trebuie anulată în măsura în care Tribunalul a constatat existența unui prejudiciu suferit de întreprinderea Schneider întemeiat pe reducerea prețului de cesionare a Legrand pe care a trebuit să o acorde societății Wendel-KKR în schimbul prelungirii termenului realizării efective a vânzării până la 10 decembrie 2002.

2. Cu privire la întreruperea legăturii de cauzalitate (al treilea și al cincilea motiv)

a) Rezumatul argumentelor părților

155. În esență, Comisia critică Tribunalul, chiar dacă într-un mod destul de dispersat în cadrul observațiilor sale scrise, că a săvârșit o eroare de drept prin faptul că nu a concluzionat, din diverse motive, în sensul întreruperii legăturii de cauzalitate ca urmare a comportamentului părâtei.

156. Pe de o parte, prin intermediul celui de al treilea motiv, Comisia susține că, în pofida caracterului formal al erorii pe care a săvârșit-o, adoptarea unei alte decizii după redefinirea etapei a II-a era indispensabilă și ar fi avut drept efect întreruperea legăturii de cauzalitate în discuție. Aceasta susține, pe de altă parte, că stabilirea termenului pentru realizarea vânzării la 10 decembrie 2002 și renunțarea de către Schneider la exercitarea clauzei de reziliere a contractului se află la originea prejudiciului invocat⁷¹.

157. În plus, prin intermediul celui de al cincilea motiv, Comisia subliniază că Schneider nu și-a îndeplinit obligația de diligență în trei moduri: în primul rând, prin faptul că nu a solicitat informații mai detaliate Comisiei cu privire la obiecțiunea privind consolidarea, în al doilea rând, prin faptul că nu a solicitat măsurile provizorii pe care le-ar fi putut obține înainte și după anularea deciziilor și, în al treilea rând, prin faptul că a executat contractul de cesionare a Legrand într-un moment în care nu mai era obligată din punct de vedere legal să dizolve fuziunea cu această societate.

158. Înainte de a respinge aceste critici cu privire la fondul hotărârii atacate, Schneider invocă inadmisibilitatea tuturor argumentelor prezentate de Comisie, întrucât ar constitui motive noi, cu privire la care Tribunalul nu s-a pronunțat.

71 — Aceasta citează Hotărârea din 19 septembrie 1985, Murri frères/Comisia (33/82, Rec., p. 2759, punctele 37 și 38), precum și, *in extenso*, diferite puncte din Hotărârea Tribunalului din 19 iulie 2007, FG Marine/Comisia (T-360/04, punctele 51-56 și 75-77).

159. Întrucât am propus Curții să admită motivul întemeiat pe inexistența legăturii de cauzalitate, vom formula, prin urmare, considerațiile următoare cu titlu subsidiar, în ipoteza în care Curtea nu ar împărtăși poziția noastră și ar dori să examineze pe fond celelalte motive de anulare.

b) Cu privire la admisibilitatea anumitor argumente

160. Excepția de inadmisibilitate invocată de Schneider privește, prin urmare, afirmația prin care Comisia o acuză de neglijență, cuprinsă în cel de al treilea motiv, precum și al cincilea motiv de recurs în totalitate, redat la punctul 167 din prezentele concluzii; în fiecare caz, aceasta se întemeiază pe caracterul de noutate al argumentelor respective în raport cu dezbaterile din primă instanță.

161. În primul rând, în ceea ce privește noutatea argumentului întemeiat pe neglijența pe care Comisia o invocă împotriva Schneider, care, în opinia acesteia, s-ar afla la originea prejudiciului, este suficient să amintim că jurisprudența Curții admite, în acest tip de litigii, ca argumente care nu au fost invocate în primă instanță să fie prezentate în cadrul recursului atunci când au drept scop susținerea unui motiv invocat în primă instanță⁷².

72 — Hotărârea din 24 septembrie 2002, Falck și Acciaierie di Bolzano/Comisia (C-74/00 P și C-75/00 P, Rec., p. I-7869, punctul 178), și Hotărârea din 18 ianuarie 2007, PKK și KNK/Consiliul (C-229/05 P, Rep., p. I-439, punctul 66).

162. În al doilea rând, în ceea ce privește al cincilea motiv, Comisia susține că, la punctele 326-335 din hotărârea atacată, Tribunalul a examinat aspectul răspunderii Schneider pentru propriul său prejudiciu, cel puțin într-o anumită proporție. Or, întrucât toate argumentele considerate de Schneider ca fiind inadmisibile conduc în această direcție, excepția de inadmisibilitate trebuie respinsă.

163. Prin urmare, rezultă că excepția de inadmisibilitate invocată de Schneider nu poate fi admisă și trebuie respinsă în totalitate.

c) Cu privire la fond

164. Elementele analizei sunt furnizate de jurisprudența Curții, potrivit căreia, în domeniul răspunderii extracontractuale a instituțiilor comunitare, lipsa de prevedere sau de prudență a celui care solicită despăgubirea poate afecta legătura de cauzalitate între actul ilicit și prejudiciu și poate conduce la reducerea⁷³ acestei răspunderi sau chiar la excluderea acesteia⁷⁴. Totuși, pe lângă aceste

73 — Hotărârea Adams/Comisia, citată anterior, punctele 53-55, și Hotărârea din 27 martie 1990, Grifoni/CEEA (C-308/87, Rec., p. I-1203, punctele 16 și 17).

74 — De exemplu, în Hotărârea din 4 februarie 1975, Compagnie Continentale France/Consiliul (169/73, Rec., p. 117, punctele 22-32), în Hotărârea din 1 iulie 1976, Sergy/Comisia (58/75, Rec., p. 1139, punctele 46 și 47), în Hotărârea din 8 iunie 1977, Merkur Außenhandel/Comisia (97/76, Rec., p. 1063, punctul 9), și în Hotărârea Mulder și alții/Consiliul și Comisia, citată anterior, punctul 33.

generalități, litigiile care intervin în acest domeniu indică o abordare inevitabilă de la caz la caz.

165. În ceea ce privește hotărârea atacată, este dificil de înțeles primul argument invocat de Comisie, potrivit căruia adoptarea în mod necesar a unei decizii de compatibilitate după redeschiderea etapei a II-a ar fi întrerupt legătura de cauzalitate dintre deciziile anulate și prejudiciul cauzat Schneider, în ipoteza în care o astfel de legătură ar fi existat. Potrivit Comisiei, noua decizie ar fi avut drept efect întreruperea legăturii de cauzalitate deoarece, în ipoteza unei decizii de compatibilitate, Schneider nu ar fi fost constrâns să cesioneze Legrand și deoarece, în caz contrar, noua decizie ar fi împiedicat producerea prejudiciului.

166. Nu poate fi acceptată teza Comisiei, care, astfel cum subliniază Schneider în memoriul în răspuns, ia o turnură sofistică. Raționamentul acesteia este, în orice caz, inoperant și pur ipotetic, întrucât, intervenind vânzarea Legrand către Wendel-KKR, nu s-a concretizat niciodată. Prin urmare, acesta trebuie respins, întrucât Curtea se pronunță cu privire la fapte reale, iar nu cu privire la fapte imaginare.

167. Preconizăm același rezultat cu privire la primul aspect al celui de al cincilea motiv, referitor la lipsa de diligență a Schneider

deoarece nu ar fi solicitat Comisiei să îi furnizeze mai multe precizări cu privire la obiecțiunea privind consolidarea; prin intermediul acestui motiv, Comisia încearcă să impute întreprinderii franceze lipsa de precizie în redactarea comunicării privind obiecțiunile. Însă această arguție este prea evidentă pentru a trece neobservată și trebuie, prin urmare, respinsă.

168. Prin al doilea aspect al celui de al cincilea motiv, Comisia susține, întemeindu-se pe unele hotărâri ale Tribunalului⁷⁵, că legătura de cauzalitate a fost întreruptă pentru motivul că Schneider a renunțat la solicitarea măsurilor provizorii pe care le-ar fi putut obține înainte sau după anularea deciziilor.

169. Totuși, din faptele stabilite⁷⁶ reiese că Schneider a introdus, împreună cu acțiunea în anulare, o cerere de suspendare a executării deciziei de dizolvare a fuziunii și că, în plus, desistarea acesteia de cererea menționată se justifică prin două fapte concomitente: pe de o parte, admiterea cererii sale de judecare a cauzei T-310/01 potrivit procedurii accelerate și, pe de altă parte, prelungirea până la 5 februarie 2003 a termenului acordat Schneider de Comisie pentru a dizolva fuziunea cu Legrand.

75 — Hotărârea Tribunalului din 28 ianuarie 1999, BAI/Comisia (T-230/95, Rec., p. II-123, punctul 36), și Hotărârea FG Marine/Comisia (citată anterior), punctul 74.

76 — Punctele 50-52 din hotărârea atacată.

170. În aceste împrejurări, contrar susținerilor Comisiei, Schneider a acționat cu diligența necesară, având în vedere că, în acest mod, a obținut același rezultat precum cel pe care l-ar fi obținut prin măsurile provizorii, problema validității celor două decizii în litigiu fiind soluționată rapid, și că, indiferent de rezultatul procedurilor respective, aceasta obținuse o marjă de manevră temporală mai mare pentru a întreprinde cesionarea Legrand.

171. În consecință, în aceste împrejurări, comportamentul Schneider nu poate fi calificat drept neglijent și nici nu se poate considera că a întrerupt legătura de cauzalitate în discuție, motiv pentru care teza Comisiei trebuie respinsă ca nefondată.

172. În ultimul rând, din cauza legăturii lor obiective, trebuie examinate împreună al treilea aspect al celui de al cincilea motiv, prin care Comisia critică Schneider pentru că a cesionat Legrand într-un moment în care nu mai era obligată din punct de vedere legal să dizolve fuziunea cu această societate, și obiecția întemeiată pe amânarea până la 10 decembrie 2002 a termenului pentru realizarea efectivă a vânzării, precum și pe renunțarea Schneider la exercitarea clauzei de reziliere a contractului de vânzare; potrivit Comisiei, toate aceste împrejurări se află la originea prejudiciului a cărui reparare o solicită Schneider, ceea ce are drept efect întreruperea legăturii de cauzalitate în litigiu.

173. Schneider susține că a efectuat vânzarea ca urmare a două imperative succesive: primul, pentru a-și îndeplini obligația care îi revenea de a dizolva fuziunea cu Legrand, iar al doilea, după anularea deciziilor Comisiei, pentru a preîntâmpina riscul să nu obțină autorizația Comisiei, cunoscând poziția inflexibilă a acesteia, în cadrul celei de a doua etape a controlului operațiunii de concentrare.

174. După cum vom arăta în continuare, considerăm că aceste argumente trebuie admise, chiar dacă, repetăm, cu titlu subsidiar, întrucât ne-am exprimat deja convingerea cu privire la inexistența oricărei legături de cauzalitate.

175. Atunci când, la 10 decembrie 2002, Schneider a executat contractul de cesionare a Legrand, era ținută numai de acest contract, dat fiind că deciziile de incompatibilitate și de dizolvare a fuziunii fuseseră anulate de Tribunal la 22 octombrie 2002. Chiar considerând că acest contract deriva din executarea obligației legale declarate nule, vânzarea s-a realizat, prin urmare, printr-un act de voință proprie al Schneider, care a accelerat finali-

zarea procedurii de analiză a concentrării, în conformitate cu clauzele negociate cu cumpărătorul, cu privire la care Comisia nu a exercitat nicio influență.

tractuală a Comunității având valoarea indemnizației de reziliere a contractului prevăzută în clauza de reziliere ar fi fost mai rezonabilă și mai conformă cu situația de fapt.

176. În plus, pe lângă faptul că atunci putea spera să obțină o decizie pozitivă la finalul noii proceduri de control, întrucât aceasta îi oferea posibilitatea de a propune măsuri corective pentru a remedia problema consolidării, și întrucât a renunțat implicit la această posibilitate prin dizolvarea fuziunii cu Legrand, nu considerăm că, neținând seama de clauza de reziliere, Schneider a acționat cu diligență.

178. Considerăm, prin urmare, că, prin faptul că a procedat la cesionarea Legrand atunci când nu era obligată din punct de vedere legal la aceasta și că a acționat fără diligența necesară, Schneider a întrerupt legătura de cauzalitate. Propunem, așadar, în subsidiar, admiterea celui de al cincilea motiv de anulare.

177. În aceste condiții, chiar admitând că Schneider intenționa încă să pună în aplicare fuziunea cu Legrand⁷⁷, ar fi fost mai logic să renunțe la cesiune invocând clauza de reziliere, pentru a reduce prejudiciul invocat, întrucât suma de 180 de milioane de euro nu era comparabilă cu cuantumul despăgubirii solicitate, care se apropie de 1 700 de milioane de euro. O acțiune în răspundere extracon-

3. Cu privire la motivarea contradictorie

179. Prin intermediul celui de al patrulea motiv, Comisia critică raționamentul contradictoriu al Tribunalului pentru incoerența reprezentată, pe de o parte, de negarea legăturii de cauzalitate dintre încălcarea care a condus la nulitatea celor două decizii și

⁷⁷ — Facem trimitere la punctul 146 și urm. din prezentele concluzii.

prejudiciul invocat (la punctele 260-286) și, pe de altă parte, de admiterea a două tipuri de prejudicii suferite de Schneider (la punctul 288).

180. Pentru a respinge această critică, este suficient să arătăm că prima dintre analizele menționate de Comisie se referă la legătura de cauzalitate în ceea ce privește pierderea totală a valorii activelor Legrand între data cumpărării acesteia și vânzarea sa în decembrie 2002, în timp ce a doua face referire la pierderile pe care, potrivit Tribunalului, le-ar fi suferit întreprinderea franceză. Nu putem observa, așadar, nicio contradicție în raționamentul urmat de hotărârea atacată și, prin urmare, al patrulea motiv de anulare trebuie de asemenea respins.

E — *Cu privire la al șaptelea motiv*

181. În subsidiar, Comisia solicită anularea hotărârii atacate în măsura în care a acordat Schneider dobânzi compensatorii începând cu data materializării prejudiciului, și anume 10 decembrie 2002, și până la data plății cuantumului despăgubirii acordate.

182. Dat fiind că recomandăm anularea hotărârii atacate pentru lipsa legăturii de cauzalitate și, în subsidiar, în temeiul întreruperii acestei legături, nu este necesară examinarea argumentelor pe care se întemeiază al șaptelea motiv, întrucât acestea nu privesc decât prejudiciul care, în urma analizei efectuate, a fost exclus.

VII — *Cu privire la fond*

183. A doua teză a articolului 61 din Statut permite Curții, în cazul în care anulează decizia Tribunalului, fie să soluționeze ea însăși în mod definitiv litigiul, atunci când acesta este în stare de judecată, fie să trimită cauza Tribunalului pentru a se pronunța asupra acesteia. Unul dintre cazurile în care poate fi aplicată prima dintre cele două posibilități conferite de această dispoziție este cel al erorii *in iudicando*, atât timp cât expunerea situației de fapt este completă și suficientă pentru a soluționa în mod definitiv cauza, care nu necesită nicio măsură de cercetare judecătorească suplimentară. Curtea pare că a adoptat această practică în jurisprudența sa, cu toate că nu a precizat niciodată motivele pentru care consideră că starea de judecată a litigiului îi permite să îl soluționeze ea însăși⁷⁸.

⁷⁸ — Curtea se limitează în mod normal la a afirma în mod laconic, de exemplu, că „acesta este cazul” în speță. A se vedea Hotărârea din 5 octombrie 2000, Consiliul/Chvatat și alții (C-432/98 P și C-433/98 P, Rec., p. I-8535, punctul 37), Hotărârea din 9 ianuarie 2003, Petrotub și Republica/Consiliul (C-76/00 P, Rec., p. I-79, punctul 93), și Hotărârea din 18 iulie 2007, Industrias Químicas del Vallés/Comisia (C-326/05 P, Rep., p. I-6557, punctul 71).

184. Curtea ar trebui să soluționeze fondul atunci când din înscrisurile de la dosar rezultă că litigiul este în stare de judecată⁷⁹, în conformitate cu organizarea sa de către legiuitorul comunitar ca o instanță de casație modernă, dotată cu o libertate extinsă de a pronunța o hotărâre de anulare atunci când consideră oportun⁸⁰.

VIII — Cu privire la cheltuielile de judecată efectuate în cadrul celor două proceduri

186. Soluția pe care o propunem nu presupune obligarea Schneider la plata integrală a cheltuielilor de judecată, deoarece Comisia a căzut în pretenții cu privire la unele dintre cererile sale, chiar dacă nu este vorba despre cele mai importante.

185. În speță, chestiunea supusă Curții prin recurs este neîndoielnic de natură strict juridică. Deși Tribunalul a limitat dezbaterile la problema existenței unui prejudiciu, fără a o aborda pe aceea a cuantificării sale, a deferit această chestiune, complexă în contextul prezentului litigiu, unei proceduri ulterioare în etapa executării hotărârii. Ar fi contrar cerinței economiei procedurale să fie trimisă cauza Tribunalului pentru ca acesta să procedeze practic exclusiv la evaluarea cuantumului despăgubirii datorate de Comisie în temeiul unicului prejudiciu pentru care este răspunzătoare. Nimic nu se opune îndeplinirii de către Curte a acestei sarcini, astfel cum a procedat în trecut⁸¹, inspirându-se din metoda prevăzută în hotărârea atacată.

187. Întrucât Tribunalul a dispus soluționarea cererii privind cheltuielile de judecată odată cu fondul și întrucât propunem Curții să se pronunțe cu privire la evaluarea prejudiciului suferit de Schneider în temeiul cheltuielilor efectuate pentru a participa la reluarea procedurii de control al operațiunii de concentrare, ar trebui ca aceasta să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată efectuate în primă instanță și în recurs.

79 — A se vedea Héron, J., *Droit judiciaire privé*, Montchrétien, Paris, 1991, p. 517, precum și Vincent, J., și Guinchard, S., *Procédure civile*, Dalloz, Paris, 1994, p. 922.

80 — Níeva Fenoll, J., *El recurso de casación ante el Tribunal de Justicia de las Comunidades Europeas*, Bosch, Barcelona, 1998, p. 430.

81 — Hotărârea din 4 octombrie 1979, Ireks-Arkady/Consiliul și Comisia (238/78, Rec., p. 2955), Hotărârea Adams/Comisia, citată anterior, Hotărârea din 26 iunie 1990, Sofrimport/Comisia (C-152/88, Rec., p. I-2477), și Hotărârea Mulder și alții/Consiliul și Comisia, citată anterior.

188. În această privință, o apreciere justă a elementelor litigiului în ansamblu ar conduce la obligarea întreprinderii Schneider la suportarea a două treimi din cheltuielile de judecată efectuate de Comisia Europeană în cadrul celor două proceduri.

IX — Concluzie

189. Având în vedere observațiile de mai sus, propunem Curții:

- 1) anularea Hotărârii Tribunalului de Primă Instanță al Comunităților Europene din 11 iulie 2007, pronunțată în cauza Schneider Electric/Comisia (T-351/03), în măsura în care a obligat Comunitatea Europeană la plata către Schneider Electric SA a unei despăgubiri în cuantum de două treimi din prejudiciul suferit de aceasta din urmă corespunzător valorii reducerii prețului de cesionare a Legrand SA pe care Schneider Electric SA a trebuit să o consimtă în favoarea cesionarului în schimbul prelungirii termenului de realizare efectivă a vânzării Legrand până la 10 decembrie 2002;
- 2) anularea de asemenea a punctelor 5-10 din dispozitivul hotărârii citate anterior, în temeiul cărora Tribunalul a dispus efectuarea unei expertize în vederea evaluării cuantumului acestui prejudiciu și a acordat Schneider Electric SA dobânzi compensatorii;
- 3) respingerea recursului cu privire la celelalte motive;
- 4) obligarea părților să comunice Curții, în termen de trei luni de la data pronunțării hotărârii, evaluarea de comun acord a cuantumului cheltuielilor efectuate de Schneider Electric SA pentru a participa la reluarea procedurii de control al operațiunii de concentrare, intervenită după pronunțarea Hotărârilor Tribunalului din 22 octombrie 2002, Schneider Electric/Comisia (T-310/01 și T-77/02);

- 5) în lipsa acordului părților cu privire la acest aspect, obligarea părților să prezinte Curții, în același termen, pretențiile lor cuantificate;

- 6) obligarea întreprinderii Schneider Electric SA la plata a două treimi din cheltuielile de judecată efectuate de Comisia Comunităților Europene în primă instanță și în recurs, precum și la suportarea propriilor cheltuieli de judecată în cadrul celor două proceduri.